

Valsts izglītības
satura centrs

MEŽA DARBI UN TEHNIKA

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS PARAUGS

Kokvedēja automobiļa vadītājs

LKI 3. līmenis

SASKAŅOTS
Izglītības un zinātnes ministrija

2021

Saturs

Profesionālās izglītības programmas mērķi.....	4
Profesionālās izglītības programmas sasniedzamie mācīšanās rezultāti	5
Profesionālās izglītības apguves iespējas	5
Profesionālās izglītības programmas parauga īstenošanas plānojums	6
Modulārās profesionālās izglītības programmas parauga moduļu karte.....	7
Moduļa "Meža infrastruktūras pamati" apraksts.....	8
Moduļa "Meža infrastruktūras pamati" saturs	8
Moduļa "Kokvedēja automobiļa vadīšana" apraksts	10
Moduļa "Kokvedēja automobiļa vadīšana" saturs	10
Moduļa "Kokvedēja automobiļa uzbūve" apraksts	12
Moduļa "Kokvedēja automobiļa uzbūve" saturs.....	12
Moduļa "Kokvedēja automobiļa prakse" apraksts.....	17
Moduļa "Kokvedēja automobiļa prakse" saturs.....	18
Moduļa "Metināšanas pamati" apraksts.....	20
Moduļa "Metināšanas pamati" saturs	20
Moduļa "Medību saimniecība" apraksts	22
Moduļa "Medību saimniecība" saturs.....	22
Moduļa "Enerģētisko šķeldu sagatavošana" apraksts.....	25
Moduļa "Enerģētisko šķeldu sagatavošana" saturs	25
Moduļa „Sabiedrības un cilvēka drošība” (1. līmenis) apraksts	27
Moduļa „Sabiedrības un cilvēka drošība” (1. līmenis) saturs	28
Moduļa „Sabiedrības un cilvēka drošība” (2. līmenis) apraksts	36
Moduļa „Sabiedrības un cilvēka drošība” (2. līmenis) saturs.....	36
Moduļa „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas” (1. līmenis) apraksts	40
Moduļa „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas” (1. līmenis) saturs.....	41
Moduļa „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas” (2. līmenis) apraksts	43
Moduļa „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas” (2. līmenis) saturs.....	44
Moduļa „Valodas, kultūras izpratne un izpausmes” (1. līmenis) apraksts.....	46
Moduļa „Valodas, kultūras izpratne un izpausmes” (1. līmenis) saturs.....	47
Moduļa „Valodas, kultūras izpratne un izpausmes” (2. līmenis) apraksts.....	50
Moduļa „Valodas, kultūras izpratne un izpausmes” (2. līmenis) saturs.....	51
Moduļa „Iniciatīva un uzņēmējdarbība” (1. līmenis) apraksts	53
Moduļa „Iniciatīva un uzņēmējdarbība” (1. līmenis) saturs.....	54
Moduļa „Iniciatīva un uzņēmējdarbība” (2. līmenis) apraksts	57
Moduļa „Iniciatīva un uzņēmējdarbība” (2. līmenis) saturs.....	57
Moduļa „Sociālās un pilsoniskās prasmes” (1. līmenis) apraksts	61
Moduļa „Sociālās un pilsoniskās prasmes” (1. līmenis) saturs.....	61

Moduļa „Sociālās un pilsoniskās prasmes” (2. līmenis) apraksts	66
Moduļa „Sociālās un pilsoniskās prasmes” (2. līmenis) saturs.....	66
Moduļa „Zaļās prasmes” apraksts.....	70
Moduļa „Zaļās prasmes” saturs.....	70
Programmas īstenošanai obligāti nepieciešamie materiālie līdzekļi.....	73

Profesionālās izglītības programmas mērķis

Izglītības procesā sagatavot kokvedēja automobiļa vadītāju, kurš spēj strādāt ar kokvedēja automobili, kas aprīkots ar manipulatoru un piekabi. Kraut koksnes produktus ar manipulatoru un transportēt tos no krautuvēm mežā līdz piegādes vietām. Saņemt darba uzdevumus un nosūtīt atskaites par paveikto darbu, izmantojot informācijas tehnoloģijas. Piemērotāko transportēšanas maršrutu noteikšanā izmantot digitālās kartes.

Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai kokvedēja automobiļa vadītājam nepieciešama C, E kategorijas transportlīdzekļa vadītāja apliecība. Mācību procesā iegūstama manipulatora operatora apliecība.

Izglītības procesa rezultātā dod iespējas apgūt profesionālās, vispārējās un mūžizglītības kompetences:

- 1.** Organizēt un plānot ikdienas darbus, novērtēt vienā darba maiņā izpildāmo transportēšanas darba uzdevumu skaitu.
- 2.** Ievērot darba aizsardzības normatīvo aktu prasības, atpazīt riskus darba vietā, lietot individuālos un kolektīvos aizsardzības līdzekļus, veikt preventīvos pasākumus un sniegt pirmo palīdzību.
- 3.** Noteikt piemērotāko transportēšanas maršrutu, izmantojot drukātās kartes un/vai digitālās kartes.
- 4.** Novērtēt autoceļa stāvokli un transporta kustības ierobežojumus drošai darba izpildei ar kokvedēja automobili.
- 5.** Nostiprināt kokvedēja automobili pirms koksnes produktu kraušanas ar manipulatoru.
- 6.** Kraut koksnes produktus kokvedēja automobilī un izkraut tos ar manipulatoru.
- 7.** Nostiprināt kokvedēja automobiļa kravu.
- 8.** Satīrīt darbavietu uz ceļa pēc koksnes produktu kraušanas.
- 9.** Nosūtīt atskaiti par kokvedēja automobilī iekrauto kravu, sagatavot transportēšanas dokumentus.
- 10.** Vadīt kokvedēja automobili, ievērojot ceļu satiksmes noteikumus, drošas un ekonomiskas braukšanas principus.
- 11.** Uzturēt kokvedēja automobili tehniskā kārtībā un veikt vienkāršus remontus.
- 12.** Ievērot darba tiesisko attiecību normas.
- 13.** Izprast un ievērot vides aizsardzības normatīvo aktu prasības, veikt darba pienākumus, nekaitējot videi.
- 14.** Veikt darbu patstāvīgi un uzņemties atbildību par sava darba rezultātu.
- 15.** Ievērot profesionālās un vispārējās ētikas pamatprincipus.
- 16.** Sazināties valsts valodā un vienā svešvalodā, lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vienā svešvalodā.
- 17.** Pilnveidot savas zināšanas.

Profesionālās izglītības programmas sasniedzamie mācīšanās rezultāti

Profesionālās kvalifikācijas nosaukums	Kokvedēja automobiļa vadītājs
LKI līmenis	LKI 3. līmenis
Profesionālās kvalifikāciju sasniedzamie mācīšanās rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Raksturo galvenos meža apsaimniekošanas ciklā veicamos darbu veidus. ▪ Lasa un izmanto meža kartes darbu veikšanai. ▪ Ievēro meža infrastruktūras objektu lietošanas nosacījumus. ▪ Vada kokvedēja automobili, ievērojot drošas braukšanas principus. ▪ Krauj koksnes produktus, izmantojot kokvedēja manipulatoru, un nostiprina kravu. ▪ Nosaka koksnes produktu apjomu kravā, uztur kraušanās vietu un sagatavo kravas pavaddokumentus. ▪ Uztur kokvedēja automobili tehniskā kārtībā, veic apkopes . ▪ Veic kokvedēja automobiļa vienkāršus remontus. ▪ Uztur manipulatoru tehniskā kārtībā, veic manipulatora apkopes un vienkāršus remontus. ▪ Ievēro darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.

Profesionālās izglītības apguves iespējas

Profesionālās izglītības programmas veids (turpmāk – programma)	Arodizglītības programma	Profesionālās tālākizglītības programma	
Kokvedēja automobiļa vadītājs	Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību	Vidējā izglītība	
	Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību	Bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma	
	Programmas īstenošanas ilgums gados	1 gads	-
	Programmas īstenošanas ilgums stundās	1560 stundas	640 stundas
	LKI līmenis	LKI 3. līmenis	3.LKI
Izglītības klasifikācijas kods	35a 623011	20T623011	

Profesionālās izglītības programmas parauga īstenošanas plānojums

LKI līmenis/ Kvalifikācijas nosaukums	Kurss (ja attiecināms)	Profesionālo kompetenču moduļi	Mūžizglītības kompetenču moduļi (līmenis)
		Nosaukums (NP*, ja attiecināms)	
LKI 3. līmenis / Kokvedēja automobiļa vadītājs	1. kurss	Meža infrastruktūras pamati (NP) Autovadītāju apmācības programma (C,CE kategorija) ¹ 95.kods komercpārvaldījumiem ² Kokvedēja automobiļa vadīšana (NP) Kokvedēja automobiļa uzbūve Medību saimniecība vai Metināšanas pamati vai Enerģētisko šķeldu sagatavošana Kokvedēja automobiļa vadītāja prakse	Sabiedrības un cilvēka drošība (1. un 2. līmenis) Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (1. vai 2. līmenis) Valodas, kultūras izpratne un izpausmes (1. vai 2. līmenis) Iniciatīva un uzņēmējdarbība (1. vai 2. līmenis) Zaļās prasmes Sociālās un pilsoniskās prasmes (1. vai 2. līmenis)

*NP – noslēguma pārbaudījums

¹ Autovadītāju apmācības programma atbilstoši 2010.gada 13.aprīļa MK noteikumiem Nr.358 Noteikumi par transportlīdzekļu vadītāju apmācību un transportlīdzekļu vadītāju apmācības programmām.

² Direktīva 2003/59/EK

Modulārās profesionālās izglītības programmas parauga moduļu karte

C	Sociālās un pilsoniskās prasmes (1. vai 2. līmenis) ¹		Metināšanas pamati	Medību saimniecība	Energētisko šķeldu sagatavošana
	Zaļās prasmes	Iniciatīva un uzņēmējdarbība (1. vai 2. līmenis) ¹	Kokvedēja automobiļa uzbūve	Kokvedēja automobiļa vadītāja prakse	
B	Sabiedrības un cilvēka drošība (2. līmenis)	Valodas, kultūras izpratne un izpausmes (1. un 2. līmenis) ¹	Autovadītāju apmācības programma (C, CE kategorija) ²	95 kods komercpārvadājumiem ³	Kokvedēja automobiļa vadīšana
	Sabiedrības un cilvēka drošība (1. līmenis)	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (1 vai 2. līmenis) ¹	Meža infrastruktūras pamati		

Kokvedēja automobiļa vadītājs (LKI 3. līmenis)

¹Arodizglītības programmā, izvērtējot katras grupas zināšanu līmeni, var izvēlēties mūžizglītības kompetenču moduļu līmeni.

² Autovadītāju apmācības programma atbilstoši 2010.gada 13.aprīļa MK noteikumiem Nr.358 Noteikumi par transportlīdzekļu vadītāju apmācību un transportlīdzekļu vadītāju apmācības programmām.

³ Direktīva 2003/59/EK.

Moduļa "Meža infrastruktūras pamati" apraksts

Moduļa mērķis	Attīstīt izglītojamā spējas izpildīt koksnes produktu transportēšanas darbus ar kokvedēju, ievērojot meža infrastruktūras izmantošanas noteikumus.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamā prasmes: 1. Attīstīt izglītojamā prasmes: 1. Orientēties meža apsaimniekošanā veicamo darbu veidos. 2. Atpazīt objektus mežā, izmantojot elektroniskās un drukātās meža kartes. 3. Pārvietoties ar kokvedēju pa meža ceļiem, ievērojot meža infrastruktūras izmantošanas noteikumus.
Moduļa ieejas nosacījumi	Moduļa "Meža infrastruktūras pamati" ieejas nosacījums ir iegūta pamatizglītība un sasniegts 21 gada vecums, vismaz pirms 2 gadiem B kategorijas autovadītāja tiesības.
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa apguves rezultātā izglītojamais kārtos eksāmenu: raksturo meža apsaimniekošanā veicamos darbus. Pēc izlozes kartē norāda dotos objektus. Raksturo doto meža infrastruktūras objektu izmantošanas noteikumus.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis "Meža infrastruktūras pamati" ir apgūstams A daļā. Tas ir pamats pārējo moduļu apguvei kokvedēja automobiļa vadītāja kvalifikācijas iegūšanai. Moduli var apgūt vienlaikus ar B daļas moduļiem "Autovadītāju apmācības programma C,CE kategorija" un "Kokvedēja automobiļa uzbūve".

Moduļa "Meža infrastruktūras pamati" saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
1. Spēj: raksturot galvenos meža apsaimniekošanas ciklā veicamos darbu veidus. Zina: galveno meža apsaimniekošanas darbu nosaukumus un to secību. Izprot: meža atjaunošanas, kopšanas un ražas novākšanas darbu lomu meža apsaimniekošanā.	33% no moduļa kopējā apjoma	.Nosauc un raksturo galvenos darbus mežu apsaimniekošanas ciklā. Raksturo meža atjaunošanas ciklu, tā nozīmi. Raksturo meža kopšanas ciklu, tā nozīmi. Raksturo meža ražas novākšanas cikla nozīmi.	Raksturo galvenos darbus mežu apsaimniekošanas ciklā, pamato to nepieciešamību. Izskaidro meža atjaunošanas ciklu katrai koku sugai pa gadiem. Izskaidro meža kopšanas ciklu katrai koku sugai pa gadiem. Nosaka meža ražas novākšanas laikus
2.Spēj: lasīt un izmantot meža kartes darbu veikšanai.	33% no moduļa kopējā apjoma	Atšķir un raksturo meža kartes pēc to lietojuma. Atpazīst objektus pēc norādēm kartes leģendā, izstrādā optimālu darbu izpildes maršrutu.	Izmanto dažādas meža kartes atbilstoši uzdevumam. Atpazīst objektus pēc norādēm kartes leģendā, izstrādā optimālu darbu

<p>Zina: meža darbiem izmantojamo elektronisko un drukāto karšu veidus un apzīmējumus kartēs.</p> <p>Izprot: ieguvumus no karšu lietošanas meža darbos un kartēs attēloto mežaudžu raksturojumu.</p>		<p>Izprot norādes un apzīmējumus cirsmas skicē.</p> <p>Lasa aizsargājamo dabas teritoriju karti.</p>	<p>izpildes maršrutu, raksturo ieguvumus no maršrutu plānošanas.</p> <p>Identificē cirsmas robežas dabā, izmantojot cirsmas skici.</p> <p>Veic atzīmes aizsargājamo dabas teritoriju kartē.</p>
<p>3.Spēj: ievērot meža infrastruktūras objektu lietošanas nosacījumus.</p> <p>Zina: meža infrastruktūru veidojošos objektus un to nosaukumus.</p> <p>Izprot: meža infrastruktūras objektu nepieciešamību meža apsaimniekošanā.</p>	<p>34% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc meža ceļu veidus, tos raksturo, saprot nozīmi meža apsaimniekošanā.</p> <p>Nosauc meža meliorācijas sistēmas funkcijas.</p> <p>Raksturo braukšanas ierobežojumus atkarībā no ceļu stāvokļa</p>	<p>Raksturo meža ceļu veidus un to elementus, izskaidro to nozīmi meža apsaimniekošanā.</p> <p>Raksturo meža meliorācijas ietekmi uz mežaudzi.</p> <p>Raksturo braukšanas ierobežojumus atkarībā no ceļu stāvokļa, izskaidro ierobežojumu ietekmi uz drošu braukšanu.</p>

Moduļa "Kokvedēja automobiļa vadīšana" apraksts

Moduļa mērķis	Attīstīt izglītojamā spējas izglītojamā spējas vadīt kokvedēja automobili.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamā prasmes: 1. Vadīt kokvedēja automobili pa dažāda seguma un stāvokļa ceļiem 2. Vadīt kokvedēja automobiļa piekabi, braucot atpakaļgaitā un veicot dažādus manevrus. 3. Izmantot pretslīdēšanas aprīkojumu. 4. Lietot automātisko riepu spiediena kontroles sistēmu. 5. Kraut koksnes produktus kokvedēja automobilī un izkraut tos ar manipulatoru. 6. Satīrīt darbavietu uz ceļa pēc koksnes produktu kraušanas. 7. Nosūtīt atskaiti par kokvedēja automobilī iekrauto kravu.
Moduļa ieejas nosacījumi	Moduļa "Kokvedēja automobiļa vadīšana" ieejas nosacījums ir apgūts A daļas modulis "Meža infrastruktūras pamati", B daļas moduli, kas kārtojami CSDD noteiktajā kārtībā un vecums atbilstoši normatīvajiem aktiem, kurā var uzsākt mācības uz kravas automobiļa. Moduli var apgūt paralēli ar moduli "Kokvedēja automobiļa uzbūve".
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa apguves rezultātā izglītojamais kārto eksāmenu, kurā demonstrē kokvedēja vadīšanu pa ceļiem mežā un automobiļa piekabes vadīšanu atpakaļgaitā. Izskaidro pretslīdēšanas aprīkojuma un riepu spiediena kontroles sistēmas lietošanas principus. Krauj koksnes produktus ar manipulatoru un nosūta atskaiti par iekrauto kravu. Atbilstoši prasībām nokārtota eksāmena rezultātā izglītojamais iegūst apliecību darbam ar manipulatoru.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis "Kokvedēja automobiļa vadīšana" ir programmas B daļas modulis, ko kokvedēja automobiļa vadītāji var apgūt vienlaicīgi ar B daļas moduli "Autovadītāju apmācības programma (C,CE kategorija) (ja šādu tiesību vēl nav)", ar moduli "(95.kods komercpārvadājumiem)" un moduli "Kokvedēja automobiļa vadīšana". Pēc moduļa apguves kokvedēja automobiļa vadītāji apgūst C daļas moduljus.

Moduļa "Kokvedēja automobiļa vadīšana" saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: vadīt kokvedēja automobili, ievērojot drošas braukšanas principus.</p> <p>Zina: ceļu satiksmes noteikumus, ekonomiskas un drošas braukšanas metodes ar kokvedēja automobili.</p> <p>Izprot: ekonomiskas un drošas braukšanas ietekmi uz darba rezultātu, autoceļu stāvokli un sabiedrības drošību.</p>	40% no moduļa kopējā apjoma	Vada kokvedēja automobili atbilstoši ceļu satiksmes noteikumu un satiksmes drošības prasībām, ievērojot meža ceļu specifiku. Vada kokvedēja automobili pa meža ceļiem ekonomiski un videi draudzīgi.	Vada kokvedēja automobili ar piekabi atbilstoši ceļu satiksmes noteikumu un satiksmes drošības prasībām. Ievēro meža ceļu specifiku un izskaidro drošas braukšanas nozīmīgumu. Vada kokvedēja automobili ekonomiski un videi draudzīgi,

<p>2. Spēj: kraut koksnes produktus, izmantojot kokvedēja manipulatoru, un nostiprināt kravu. Zina: koksnes produktus un to dalījumu, darba paņēmienus ar manipulatoru, kravas nostiprināšanas, noteikumus. Izprot: efektīvas kraušanas un drošas kravu nostiprināšanas ietekmi uz darba rezultātu.</p>	<p>40% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nostiprina kokvedēja automobili stabilā kravas iekraušanas pozīcijā. Iekrauj un atbilstoši prasībām izvietoj kokmateriālus. Izkrauj un pareizi izvietoj kokmateriālus. Nosauc kokmateriālu kravu stiprināšanā izmantojamās līdzekļus. Nostiprina kokmateriālu kravu. Lieto individuālos un kolektīvos aizsardzības līdzekļus kraušanās vietā.</p>	<p>izskaidro ieguvumus no ekonomiskas braukšanas. Nostiprina kokvedēja automobili stabilā kravas iekraušanas pozīcijā un izskaidro stabilas pozīcijas ietekmi uz drošību. Iekrauj un atbilstoši prasībām izvietoj kokmateriālus, izskaidro prasībām atbilstoša kokmateriālu izvietojuma kravā nozīmi. Izkrauj un atbilstoši prasībām izvietoj kokmateriālus krautuvē, izskaidro pareiza kokmateriālu izvietojuma nozīmi. Nosauc kokmateriālu kravu stiprināšanā izmantojamās līdzekļus, izskaidro to priekšrocības. Nostiprina kokmateriālu kravu, ar piemēriem izskaidro drošu kravu transportēšanas nozīmīgumu. Lieto individuālos un kolektīvos aizsardzības līdzekļus kraušanās vietā, ar piemēriem izskaidro droša darba nozīmīgumu.</p>
<p>3. Spēj: noteikt koksnes produktu apjomu kravā, uzturēt kraušanās vietu un sagatavot kravas pavaddokumentus. Zina: kravas uzmērīšanas, kraušanās vietas sakārtošanas un pavaddokumentu sagatavošanas noteikumus. Izprot: precīzas kravu uzmērīšanas un sakoptas kraušanās vietas ietekmi uz darba rezultātu.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Aprēķina iekrautās kravas tilpumu un svaru. Sakārto kraušanās vietu atbilstoši norādījumiem. Nosūta atskaiti par kravā iekrautajiem koksnes produktiem elektroniskā veidā. Sagatavo kokmateriālu kravas pavaddokumentus.</p>	<p>Aprēķina iekrautās kravas tilpumu, svaru, un krautuvē atlikušo kokmateriālu apjomu. Sakārto kraušanās vietu atbilstoši norādījumiem, izskaidro sakārtošanas nozīmi drošai satiksmei. Nosūta atskaiti par kravā iekrautajiem koksnes produktiem elektroniskā veidā, izskaidro nosūtītās informācijas nozīmīgumu piegādes procesam. Sagatavo kokmateriālu kravas pavaddokumentus, izskaidro sekas to trūkuma gadījumos.</p>

Moduļa "Kokvedēja automobiļa uzbūve" apraksts

Moduļa mērķis	Attīstīt izglītojamā spējas uzturēt kokvedēja automobili tehniskā kārtībā un veikt vienkāršus remontus.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamā prasmes: 1. Veikt kokvedēja automobiļa ikdienas un periodiskās apkopes. 2. Noteikt kokvedēja automobiļa tehnisko mezglu bojājumus, veikt regulēšanu un vienkāršus remontus. 3. Lietot kokvedēja automobiļa aprīkojumu un naftas produktu absorbentus.
Moduļa ieejas nosacījumi	Moduļa "Kokvedēja automobiļa uzbūve" ieejas nosacījums ir apgūts A daļas modulis "Meža infrastruktūras pamati", B daļas moduli, kas kārtojami CSDD noteiktajā kārtībā un vecums atbilstoši normatīvajiem aktiem, kurā var uzsākt mācības uz kravas automobiļa. Moduli var apgūt paralēli ar moduli "Kokvedēja automobiļa vadīšana".
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Kokvedēja automobiļa uzbūve" apguves noslēgumā izglītojamie kārtā pārbaudījumu. Nosauc detaļas un agregātus automobiļa vai mācību stendā un izskaidro to darbības principus. Izskaidro un/vai demonstrē pretslīdēšanas aprīkojuma lietošanu. Pēc izlozes veic kokvedēja automobiļa un manipulatora apkopes darbus, montē tehniskos mežglus.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis "Kokvedēja automobiļa uzbūve" ir programmas B daļas modulis. Moduli "Kokvedēja automobiļa uzbūve" var apgūt paralēli ar moduli "C,CE kategorijas automobiļa vadīšana".

Moduļa "Kokvedēja automobiļa uzbūve" saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: uzturēt kokvedēja automobili tehniskā kārtībā, veikt apkopes .</p> <p>Zina: kokvedēja automobiļa mehānisko, elektrisko un hidraulisko mezglu uzbūvi, pretslīdēšanas aprīkojuma veidus, automātiskās riepu spiediena kontroles sistēmas un automobiļa tehnisko apkopi.</p> <p>Izprot: kokvedēja automobiļa tehniskā stāvokļa ietekmi uz efektīva un droša darba izpildi.</p>	50% no moduļa kopējā apjoma	<p>Nosauc un apraksta kokvedēja automobiļu veidus.</p> <p>Nosauc kokvedēja automobiļa galvenās sastāvdaļas un norāda to izvietojumu.</p> <p>Nosauc kokvedēja automobiļa motoru veidus, galvenos agregātus, mehānismus, sistēmas un apraksta to uzdevumu un darbības principus.</p> <p>Veic motora tehniskās apkopes darbus saskaņā ar ražotāja instrukcijām.</p> <p>Nosauc kokvedēja automobiļu transmisiju veidus, galvenos agregātus un apraksta to uzdevumu un darbības principus.</p>	<p>Raksturo un salīdzina kokvedēja automobiļu veidus.</p> <p>Klasificē kokvedēja automobiļus pēc to galvenajām sastāvdaļām.</p> <p>Raksturo kokvedēja automobiļa motoru veidus, galvenos agregātus, mehānismus, sistēmas un izskaidro to uzdevumu un darbības principus.</p> <p>Veic motora tehniskās apkopes darbus saskaņā ar ražotāja instrukcijām.</p> <p>Raksturo izmantotās eļļas un tehniskos šķidrumus. Paskaidro savu rīcību nestandarta situācijās.</p>

		<p>Veic transmisijas mezglu tehniskās apkopes darbus saskaņā ar ražotāja instrukcijām.</p> <p>Nosauc kokvedēja automobiļa ritošās daļas mezglus un balstiekārtu veidus, apraksta to uzdevumu un darbības principu.</p> <p>Nosauc kokvedēja automobiļa vadības ierīces, to veidus, galvenos agregātus un apraksta to uzdevumu un darbības principus.</p> <p>Nosauc kokvedēja automobiļa elektroiekārtas galvenās sastāvdaļas un agregātus, apraksta to uzdevumu un darbības principus.</p> <p>Nosauc kokvedēja automobiļa virsbūvju un rāmju sastāvdaļas un aprīkojuma elementus, apraksta to uzdevumu.</p>	<p>Raksturo kokvedēja automobiļa transmisiju veidus, galvenos agregātus un izskaidro to uzdevumu un darbības principus.</p> <p>Veic transmisijas mezglu tehniskās apkopes darbus saskaņā ar ražotāja instrukcijām. Raksturo izmantotās eļļas un tehniskos šķidrumus. Paskaidro savu rīcību nestandarta situācijās.</p> <p>Raksturo kokvedēja automobiļa ritošās daļas mezglus un balstiekārtu veidus, izskaidro to uzdevumu un darbības principu.</p> <p>Raksturo kokvedēja automobiļa vadības ierīces, to veidus, galvenos agregātus un izskaidro to uzdevumu un darbības principus.</p> <p>Raksturo kokvedēja automobiļa elektroiekārtas galvenās sastāvdaļas un agregātus, izskaidro to uzdevumu un darbības principus.</p> <p>Apraksta kokvedēja automobiļa virsbūvju un rāmju sastāvdaļas un aprīkojuma elementus, izskaidro to uzdevumu un darbības principu.</p>
<p>2. Spēj: veikt kokvedēja automobiļa vienkāršus remontus.</p> <p>Zina: kokvedēja automobiļa tehnisko mezglu darbības principus un remonta paņēmienus.</p> <p>Izprot: kokvedēja automobiļa tehniskā stāvokļa ietekmi uz drošu piedalīšanos ceļu satiksmē.</p>	<p>30% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc mašīnbūvē izmantotos metālus, sakausējumus, apraksta to galvenās īpašības un lietojumu.</p> <p>Izskaidro metālu termiskās apstrādes paņēmienus, to ietekmi uz detaļu īpašībām.</p> <p>Izskaidro metālu ķīmiski termiskās un pulvermetālurģijas apstrādes paņēmienus, to ietekmi uz detaļu īpašībām.</p> <p>Apraksta nemetālu materiālus un to lietojumu autobūvē.</p> <p>Apraksta autobūves detaļu izgatavošanas metodes.</p>	<p>Salīdzina mašīnbūvē izmantotos metālus, sakausējumus, izskaidro to lietojumu.</p> <p>Raksturo metālu termiskās apstrādes paņēmienu atšķirības, to ietekmi uz detaļu īpašībām.</p> <p>Raksturo metālu ķīmiski termiskās un pulvermetālurģijas apstrādes paņēmienu atšķirības, to ietekmi uz detaļu īpašībām.</p> <p>Raksturo nemetālu materiālus, to apzīmējumus, izskaidro to lietojuma priekšrocības autobūvē.</p> <p>Raksturo autobūves detaļu izgatavošanas metodes un detaļu īpašības atkarībā no lietotās metodes.</p>

	<p>Nosauc neizjaucamu savienojumu veidus, apraksta to lietojumu meža mašīnās.</p> <p>Nosauc izjaucamu savienojumu veidus, apraksta to lietojumu meža mašīnās.</p> <p>Apraksta detaļu salāgojuma raksturu atkarībā no mezgla veicamā uzdevuma un apraksta tā veidošanas principu.</p> <p>Nosauc skrūvju un vītņu veidus, izskaidro skrūvju stiprības klases, to lietošanas noteikumus.</p> <p>Nosauc kniežu veidus un apraksta to lietojumu.</p> <p>Nosauc plastmasas stiprinājuma detaļas pēc to lietojuma.</p> <p>Apraksta uz detaļu darbojošos spēkus.</p> <p>Apraksta slodzes veidus, kas darbojas uz detaļām.</p> <p>Nosauc spēka pārvadu veidus, apraksta sastāvdaļu uzdevumus.</p> <p>Nosauc sajūgu veidus, apraksta sastāvdaļu uzdevumus.</p> <p>Apraksta atšķirības starp asīm un vārpstām.</p> <p>Nosauc gultņu veidus un marķējumu.</p> <p>Izskaidro blīvju un blīvslēgu lietojumu, apzīmējumus un uzstādīšanas noteikumus.</p> <p>Nomēra detaļu ar atbilstošu mērinstrumentu.</p> <p>Nosaka detaļas virsmas ovalitāti un koniskumu, mērot ar atbilstošu mērinstrumentu.</p> <p>Apraksta detaļu izmēru veidus.</p> <p>Atjauno detaļu salāgojumu, lietojot norādīto metodi.</p> <p>Iegriež un uzgriež vītnes, lietojot atbilstošu tehnoloģiju.</p> <p>Izņem nolauztu skrūvi un atjauno norautu vītnes savienojumu, lietojot atbilstošu tehnoloģiju.</p>	<p>Nosauc neizjaucamu savienojumu veidus, to apzīmējumus, apraksta to lietojumu meža mašīnās.</p> <p>Nosauc izjaucamu savienojumu veidus, izskaidro to lietojumu meža mašīnās atkarībā no mezgla veicamā uzdevuma.</p> <p>Apraksta detaļu salāgojuma raksturu atkarībā no mezgla veicamā uzdevuma un izskaidro pielaižu un sēžu veidošanas pamatprincipus.</p> <p>Nosauc skrūvju un vītņu veidus, novērtē skrūvju stiprības klases atbilstību slodzei.</p> <p>Salīdzina kniežu veidus un to lietojuma atšķirības.</p> <p>Klasificē plastmasas stiprinājuma detaļas pēc to lietojuma.</p> <p>Raksturo un grafiski attēlo uz detaļu darbojošos spēkus.</p> <p>Aprēķina slodzi, kas darbojas uz detaļu.</p> <p>Salīdzina dažādu spēka pārvadu pārnēsamskaitļus, griezes momentus un lietderības koeficientus, izskaidro pārvadu kinemātiskās shēmas.</p> <p>Raksturo sajūgu veidus, to lietojumu, izskaidro kinemātiskās shēmas, sastāvdaļu uzdevumus.</p> <p>Apraksta atšķirības starp asīm un vārpstām, izskaidro to lietojumu.</p> <p>Nosauc gultņu veidus un marķējumu, izskaidro to lietojumu.</p> <p>Izskaidro blīvju un blīvslēgu lietojumu, apzīmējumus un uzstādīšanas noteikumus un apraksta blīvējumus lietotos materiālus.</p> <p>Nomēra detaļu ar atbilstošu mērinstrumentu un paskaidro mērinstrumenta izvēli atbilstoši detaļas precizitātei.</p> <p>Nosaka detaļas virsmas ovalitāti un koniskumu, mērot ar atbilstošu</p>
--	--	---

		<p>Nosauc tehniskā mezgla skicē attēlotās detaļas, izmantojot to apzīmējumus, atrod vajadzīgo tehnisko mezglu rezerves daļu katalogā un nosauc tās kodu.</p>	<p>mērinstrumentu, raksturo virsmas formas ietekmi uz salāgojuma darbspēju. Izskaidro detaļu izmēru veidus un to saikni ar salāgojuma raksturu un darbspēju. Atjauno detaļu salāgojumu, izvēloties optimālo metodi. Iegriež un uzgriež vītnes, lietojot atbilstošu tehnoloģiju, izskaidro urbja izvēli atbilstoši vītnes diametram. Izņem nolauztu skrūvi un atjauno norautu vītnes savienojumu, lietojot atbilstošu tehnoloģiju, izskaidro vītņu savienojuma rakstura izmaiņas mehāniskās un termiskās iedarbības rezultātā. Nosauc tehniskā mezgla skicē attēlotās detaļas, neizmantojot to apzīmējumus, atrod vajadzīgo tehnisko mezglu rezerves daļu katalogā un nosauc tās kodu, raksturo detaļas pielietojamību.</p>
<p>3. Spēj: uzturēt manipulatoru tehniskā kārtībā, veikt apkopes un vienkāršus remontus.</p> <p>Zina: manipulatora mehānisko, elektrisko un hidraulisko mezglu uzbūvi un tehnisko apkopi.</p> <p>Izprot: manipulatora tehniskā stāvokļa ietekmi uz efektīva un droša darba izpildi.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc manipulatoru veidus un apraksta to uzdevumu, darbības principus. Veic manipulatora apkopes saskaņā ar ražotāja instrukcijām. Nosauc hidrauliskās shēmas elementus, apraksta hidraulisko sistēmu, agregātu uzbūvi un darbības principu. Pārbauda hidraulisko sistēmu, lietojot instrumentus un metodes atbilstoši tehniskajai dokumentācijai, darba un vides aizsardzības noteikumiem. Veic apkopi hidrauliskajai sistēmai, un nomaina bojātās detaļas, atbilstoši tehniskās dokumentācijas prasībām, ievērojot vides aizsardzības prasības.</p>	<p>Raksturo manipulatoru veidus, galvenos mezglus, mehānismus, izskaidro to uzdevumu un darbības principus. Veic manipulatora apkopes saskaņā ar ražotāja instrukcijām, skaidro nepieciešamo rīcību nestandarta situācijās. Izskaidro hidrauliskās shēmas, hidraulisko sistēmu, agregātu uzbūvi un darbības principu, hidraulikas fizikālos pamatus. Pārbauda hidraulisko sistēmu, lietojot instrumentus un metodes atbilstoši tehniskajai dokumentācijai, darba un vides aizsardzības noteikumiem, izskaidro darbības traucējumu iespējamus cēloņus. Izskaidro manipulatora hidraulisko sistēmu apkopes nepieciešamību, veic apkopi, diagnosticē un nomaina bojātās</p>

			detaļas, atbilstoši tehniskās dokumentācijas prasībām, ievērojot vides aizsardzības prasības.
--	--	--	---

Moduļa "Kokvedēja automobiļa prakse" apraksts

Moduļa mērķis	Nostiprināt un pilnveidot izglītojamo spējas vadīt kokvedēja automobili un strādāt ar manipulatoru.
Moduļa uzdevumi	<p>Attīstīt izglītojamo prasmes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vadīt kokvedēja automobili pa dažāda seguma un stāvokļa ceļiem. 2. Vadīt kokvedēja automobiļa piekabi, braucot atpakaļgaitā. 3. Izmantot pretslīdēšanas aprīkojumu. 4. Lietot automātisko riepu spiediena kontroles sistēmu. 5. Kraut koksnes produktus kokvedēja automobilī un izkraut tos ar manipulatoru. 6. Satīrīt darbavietu uz ceļa pēc koksnes produktu kraušanas. 7. Nosūtīt atskaiti par kokvedēja automobilī iekrauto kravu. 8. Veikt kokvedēja automobiļa ikdienas un periodiskās apkopes. 9. Veikt kokvedēja automobiļa regulēšanu un vienkāršus remontus. 10. Izvērtēt sava darba rādītājus un pilnveidot prasmes.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūti visi programmas A, B un C daļas profesionālās kvalifikācijas "Kokvedēja automobiļa vadītājs" iegūšanai nepieciešamie moduļi.
Moduļa apguves novērtēšana	<p>Izglītojamie iesniedz un prezentē prakses atskaiti, ietverot jautājumus par prakses darba vietu, apkopotu darbu mapi par veiktajiem uzdevumiem, sagatavoto pašvērtējumu.</p> <p>Darba mapes ieteicamais saturs:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Titullapa. 2. Prakses vietas apraksts. 3. Sadaļas: kokvedēja automobiļa vadīšanas specifika, darbs ar manipulatoru, kokvedēja automobiļa apkope un uzturēšana. 4. Moduļa apguves pašnovērtējums. <p>Atskaiti papildina ar attēliem, dokumentu kopiju paraugiem.</p> <p>Izglītojamie iesniedz atbilstošos profesionālās kvalifikācijas prakses dokumentus.</p>
Moduļa nozīme un vieta kartē	<p>Modulis "Prakse kokvedēja automobiļa vadītājam" ir apgūstams programmas B daļā.</p> <p>Modulis "Prakse kokvedēja automobiļa vadītājam" ir noslēdzošais modulis profesionālās kvalifikācijas iegūšanai, paredzēts apgūto profesionālo kompetenču nostiprināšanai darba vidē.</p>

Moduļa "Kokvedēja automobiļa prakse" saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
1. Spēj: vadīt kokvedēja automobili, ievērojot drošas braukšanas principus.	25% no moduļa kopējā apjoma	Vada kokvedēja automobili atbilstoši ceļu satiksmes noteikumu un satiksmes drošības prasībām, ekonomiski un videi draudzīgi, ievērojot meža ceļu specifiku.	Vada kokvedēja automobili ar piekabi atbilstoši ceļu satiksmes noteikumu un satiksmes drošības prasībām, ekonomiski un videi draudzīgi. Ievēro meža ceļu specifiku un izskaidro drošas braukšanas nozīmīgumu.
2. Spēj: kraut koksnes produktus, izmantojot kokvedēja automobiļa manipulatoru, un nostiprināt kravu.	30% no moduļa kopējā apjoma	Prakses vadītāja uzraudzībā nostiprina kokvedēja automobili stabilā kravas iekraušanas pozīcijā. Iekrauj un izkrauj kokmateriālus, tos novieto atbilstoši prasībām un nostiprina kokmateriālu kravu.	Patstāvīgi nostiprina kokvedēja automobili stabilā kravas iekraušanas pozīcijā. Iekrauj un izkrauj kokmateriālus, tos novieto atbilstoši prasībām un nostiprina kokmateriālu kravu.
3. Spēj: noteikt koksnes produktu apjomu kravā, uzturēt kraušanās vietu un sagatavot kravas pavaddokumentus.	20% no moduļa kopējā apjoma	Aprēķina iekrautās kravas tilpumu un svaru. Sakārto kraušanās vietu atbilstoši norādījumiem. Raksturo savu darba ražīgumu. Nosūta atskaiti par kravā iekrautajiem koksnes produktiem elektroniskā veidā. Sagatavo kokmateriālu kravas pavaddokumentus.	Aprēķina iekrautās kravas tilpumu, svaru, un krautuvē atlikušo kokmateriālu apjomu. Sakārto kraušanās vietu atbilstoši norādījumiem, izskaidro sakārtošanas nozīmi drošai satiksmei. Raksturo savu darba ražīgumu, novērtē tā līmeni. Nosūta atskaiti par kravā iekrautajiem koksnes produktiem elektroniskā veidā, izskaidro nosūtītās informācijas nozīmīgumu piegādes procesam. Sagatavo kokmateriālu kravas pavaddokumentus, izskaidro sekas to trūkuma gadījumos.
4. Spēj: uzturēt kokvedēja automobili tehniskā kārtībā, veikt apkopes.	10% no moduļa kopējā apjoma	Veic kokvedēja automobiļa ikdienas un periodiskās apkopes. Veic kokvedēja automobiļa vienkāršus remontus.	Veic kokvedēja automobiļa ikdienas un periodiskās apkopes, izskaidro to ietekmi uz darba rezultātu. Veic kokvedēja automobiļa vienkāršus remontus, prognozē tehnisko mezglu nomaiņas nepieciešamību.
5. Spēj: uzturēt manipulatoru tehniskā kārtībā, veikt apkopes un vienkāršus remontus.	10% no moduļa kopējā apjoma	Veic manipulatora ikdienas un periodiskās apkopes, sīkus remontus.	Veic manipulatora ikdienas un periodiskās apkopes, sīkus remontus, izskaidro to ietekmi uz darba rezultātu.

<p>6. Spēj: ievērot darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Ievēro darba aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības prasības krautuvē. Atpazīst norādes un apzīmējumus cismā. Atpazīst vides piesārņošanas riskus mežizstrādes procesā, piemēro pasākumus šo risku novēršanai.</p>	<p>Ievēro darba aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības prasības krautuvē un atbilstoši rīkojas risku novēršanai, pamato to nepieciešamību. Analizē vides piesārņošanas riskus, izvēlas un piemēro atbilstošus pasākumus šo risku novēršanai.</p>
--	------------------------------------	---	--

Moduļa "Metināšanas pamati" apraksts

Moduļa mērķis	Attīstīt izglītojamā spējas metināt vienkāršus savienojumus, lietojot MAG metināšanas iekārtu.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamā prasmes: 1. Lietot praksē zināšanas par materiālu metināmību, šuvju veidiem, materiālu fizikālo īpašību izmaiņām metināšanas laikā. 2. Sagatavot metināšanas iekārtas, spēkratu un detaļas metināšanas darbiem. 3. Metināt detaļas, lietojot dažādus paņēmienus.
Moduļa ieejas nosacījumi	Moduļa "Metināšanas pamati" ieejas nosacījums ir apgūti A un B daļas moduļi.
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Metināšanas pamati" apguves rezultātā izglītojamais kārto ieskaiti. Izglītojamais sagatavo MAG metināšanas iekārtu un detaļas metināšanai, sametina tās, ievērojot darba drošības noteikumus un izskaidro automobiļa/meža mašīnas aizsardzības pasākumus metināšanas laikā.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis "Metināšanas pamati" ir apgūstams C daļā, brīvās izvēles modulis, kas paredzēts apgūto profesionālo kompetenču papildināšanai ar pamatprasmēm metināšanā.

Moduļa "Metināšanas pamati" saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
1. Spēj: sagatavot detaļas un spēkratu metināšanai ar MAG metināšanas iekārtu. Zina: metināšanas šuvju veidošanas principus un metodes, metināšanas materiālus, spēkrata aizsardzības metodes metināšanas darbu laikā. Izprot: materiālu metināmību, dažādu šuvju veidu lietojumu.	30% no moduļa kopējā apjoma	Sagatavo detaļas metināšanai, atbilstoši norādītajam šuves veidam. Sagatavo spēkratu metināšanai, atbilstoši tehniskajai dokumentācijai, ievērojot ugunsdrošības noteikumus. Apraksta dažādu spēkratos lietoto materiālu metināšanas iespējas, nosauc metināšanā lietotos materiālus.	Izvēlas šuves veidu un atbilstoši sagatavo detaļas metināšanai. Sagatavo spēkratu metināšanai, atbilstoši tehniskajai dokumentācijai, ievērojot ugunsdrošības noteikumus, izskaidro iespējamus riskus metināšanas darbu laikā. Apraksta dažādu spēkratos lietoto materiālu metināšanas iespējas, raksturo metināšanā lietotos materiālus, materiālu metināmību un fizikālo īpašību izmaiņas termiskās iedarbības rezultātā.

<p>2. Spēj: sagatavot MAG metināšanas iekārtu darbam. Zina: MAG metināšanas iekārtas regulēšanas metodes, drošības noteikumus metināšanas darbos. Izprot: MAG metināšanas iekārtas darbības principu.</p>	<p>30% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc metināšanas iekārtas aprīkojumu un apraksta tā sastāvdaļu uzdevumus. Veic metināšanas iekārtas apkopi, ievērojot darba drošības noteikumus. Veic metināšanas iekārtas apkopi, ievērojot darba drošības noteikumus.</p>	<p>Izskaidro metināšanas iekārtas aprīkojuma uzdevumus un darbības principus. Veic metināšanas iekārtas apkopi, ievērojot darba drošības noteikumus un pārbauda iekārtas darbību. Izvēlas un iestata atbilstošus metināšanas parametrus, izskaidro sakarības starp metināšanas parametriem un metināmām detaļām.</p>
<p>3. Spēj: metināt vienkāršus savienojumus. Zina: metināšanas pamata paņēmienus. Izprot: lietoto materiālu un režīmu ietekmi uz metinājuma šuves kvalitāti.</p>	<p>40% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Metina vienkāršus savienojumus, ievērojot darba drošības noteikumus. Mehāniski pārbauda metinājuma šuves stiprību un pēc speciālista norādījuma izmaina metināšanas parametrus.</p>	<p>Metina vienkāršus savienojumus, izvēloties piemērotāko paņēmieni, ievērojot darba drošības noteikumus. Novērtē metinājuma šuves kvalitāti un atbilstoši izmaina metināšanas parametrus.</p>

Moduļa "Medību saimniecība" apraksts

Moduļa mērķis	Attīstīt izglītojamā spējas lietot praksē zināšanas par medību saimniecību un medības reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamā prasmes: 1. Veidot ilgtspējīgu medību saimniecību, kas ir līdzsvarā ar citām saimniecības nozarēm. 2. Piedalīties medībās, ievērojot medību likumu, ieroču aprites likumu un medības reglamentējošo aktu prasības un medību ētikas principus. 3. Lietot praksē medībās zināšanas par medijamo dzīvnieku medību termiņiem, medīšanas veidiem, nomedītā dzīvnieka ķermeņa pirmapstrādi un medību produkcijas realizāciju. 4. Lietot medībās ieročus, medību rīkus, pareizi pārvadāt, glabāt, un ekspluatēt ieročus. 5. Izveidot medību iecirkni un uzturēt infrastruktūru. 6. Novērtēt medību iecirkņa medību resursus un apsaimniekot tos ilgtspējīgi.
Moduļa ieejas nosacījumi	Moduļa "Medību saimniecība" ieejas nosacījumi ir apgūti A un B daļas moduļi.
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Medību saimniecība" apguves rezultātā izglītojamais kārtu eksāmenu. Eksāmens ir atbilstoši medību likumdošanas prasībām: testa veidā un praktiskā šaušana pa stāvošu un kustīgu objektu šautuvē.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis "Medību saimniecība" ir apgūstams C daļā, brīvās izvēles modulis, kas paredzēts apgūto profesionālo kompetenču papildināšanai ar prasmēm organizēt medību saimniecību, piedalīties medību procesā.

Moduļa "Medību saimniecība" saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
1.Spēj: organizēt medību saimniecības darbu un medijamo dzīvnieku populācijas apsaimniekošanu saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Zina: Medību normatīvajos aktos noteiktās prasības, medijamo dzīvnieku bioloģijas pamatus. Izprot: Medību saimniecības vadīšanas nozīmi saskaņā ar pastāvošajām likumdošanas normām.	40% no moduļa kopējā apjoma	Zina medību normatīvos aktus, nosauc medību organizēšanas pamatprincipus. Aizpilda medības reglamentējošo dokumentāciju. Nosauc un atpazīst pēc izskata, pēdām, lidojuma medijamos dzīvniekus un putnus.	Zina un izskaidro ar medībām un medību saimniecības organizēšanu saistītajos normatīvajos aktos noteiktās normas. Aizpilda un skaidro medības reglamentējošo dokumentāciju, sagatavo atskaites. Nosauc un raksturo medijamos dzīvniekus un putnus pēc dzimtām, atpazīst balsis, izskaidro rieta

		<p>Nosauc medijamo dzīvnieku barošanās, vairošanās un pielāgošanās veidus.</p> <p>Nosauc un raksturo Āfrikas cūku mēra, trakumsērgas pazīmes, trihinelozes noteikšanas veidus.</p>	<p>specifiku un pielāgošanās īpatnības dažādos dzīvnieka vecumos un gadalaikos.</p> <p>Nosauc un skaidro Āfrikas cūku mēra pazīmes un ierobežošanas veidus, trakumsērgas pazīmes un apkarošanas paņēmienus, trihinelozes noteikšanas veidus un neitralizēšanas paņēmienus.</p>
<p>2. Spēj: organizēt un apsaimniekot medību resursus medību iecirknī, piedalīties medībās.</p> <p>Zina: Zina medību iecirkņa izveidošanas un medību resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas principus un medību ētikas principus.</p> <p>Izprot: medību ekonomisko, sociālo un ekoloģisko nozīmi; medību ieroču, medību munīcijas un rīku lietošanas, principus, medību ētiku un tradīcijas.</p>	<p>45% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc medību ieguvumus un trūkumus, raksturo medijamo dzīvnieku uzskaites metodes.</p> <p>Nosauc medijamo dzīvnieku populāciju mērķa vecumus un pieaugumus.</p> <p>Plāno medijamo dzīvnieku nometīšanas apjomu pēc uzskaites datiem.</p> <p>Nosauc un raksturo medību infrastruktūras veidus.</p> <p>Nosauc un izskaidro prasības medību tūrisma rīkošanai.</p> <p>Nosauc un raksturo piebarošanas un barotavu veidus. Piedalās piebarojamās barības sagatavošanā.</p> <p>Plāno medību organizāciju, medību veidus un paņēmienus.</p> <p>Veic medījuma pirmapstrādi, ievērojot higiēnas prasības.</p> <p>Nosauc un raksturo drošības prasības dzinējmedībās, gaides medībās, medijot diennakts tumšajā laikā, pieejot un no laivas.</p> <p>Nosauc nelikumīgu medību veidus un raksturo apkarošanas paņēmienus.</p> <p>Nosauc medību suņu šķirnes, raksturo to izmantošanas un apmācības veidus.</p> <p>Nosauc trofeju apstrādes, sagatavošanas un vērtēšanas veidus un kritērijus.</p> <p>Nosauc medību produkcijas veidus.</p>	<p>Raksturo medību lomu un nozīmi tautsaimniecībā un medijamo dzīvnieku uzskaites metodes.</p> <p>Nosauc medijamo dzīvnieku populāciju mērķa vecumus un pieaugumus.</p> <p>Plāno un izskaidro medijamo dzīvnieku nometīšanas apjomu pēc uzskaites datiem.</p> <p>Raksturo medību infrastruktūras nozīmi veidošanas pamatprincipus.</p> <p>Nosauc un izskaidro medību tūrisma ieguvumus un riskus, sagatavo medību tūrisma piedāvājumu.</p> <p>Raksturo piebarošanas nozīmi un iespējamus riskus, sagatavo dažādu veidu piebarojamo barību.</p> <p>Plāno un izskaidro medību organizāciju, medību veidus un paņēmienus.</p> <p>Veic un skaidro medījuma pirmapstrādes procesu, ievēro higiēnas prasības.</p> <p>Raksturo un pamato izmantojamās drošības prasība dzinējmedībās, gaides medībās, medijot diennakts tumšajā laikā, ar pieiešanu un no laivas.</p> <p>Nosauc un izskaidro nelikumīgu medību veidus un raksturo apkarošanas paņēmienus.</p>

		<p>Nosauc un apraksta mednieka un medījuma godināšanas veidus. Nosauc ētiskas šaušanas veidus.</p>	<p>Nosauc un raksturo medību suņu šķirnes, to izmantošanas un apmācības veidus. Aizpilda medību suņu šķirnes dokumentāciju. Nosauc un demonstrē trofeju apstrādes un sagatavošanas veidus; vērtē trofejas atbilstoši kritērijiem. Raksturo medību produkcijas veidus, realizācijas kārtību un iespējas, un riskus. Nosauc un izskaidro mednieka un medījuma godināšanas veidus. Nosauc un izskaidro ētiskas šaušanas veidus un nepieciešamību.</p>
<p>3. Spēj: atbilstoši drošības noteikumiem lietot un transportēt ieroci. Zina: Drošības prasības medībās, munīcijas klasifikāciju un ieroču veidus, medību veidus ar rīkiem, medību ieroču glabāšanas un transportēšanas drošības noteikumus. Izprot: pareizas tēmēšanas, precīza šāviena nozīmi, medību ieroča noteikumiem atbilstošas glabāšanas un transportēšanas nozīmi.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc gludstobra medību šaujamieroču kalibrus, munīcijas veidus un kam tā paredzēta. Nosauc vītņstobra medību šaujamieroču kalibrus, munīcijas veidus. Apraksta medību ieroču aprites kārtību. Nosauc atļautos medību rīkus. Raksturo pareizas stājas nozīmi, iepleco ieroci. Veic šāvieni pa stāvošu, kustīgu mērķi.</p>	<p>Nosauc un apraksta gludstobra medību šaujamieroču kalibrus, skaidro munīcijas klasifikāciju pēc izmēriem un kam tā paredzēta. Zina tērauda un svina munīcijas atšķirības. Nosauc un apraksta vītņstobra medību šaujamieroču kalibrus, iespējamo papildaprīkojumu un raksturo munīcijas atšķirības pēc kalibra, ložu svara un ložu apvalku veidiem. Apraksta un skaidro medību ieroču aprites kārtību un likumā paredzētās normas. Nosauc un apraksta atļautos medību rīkus, lietošanas un uzstādīšanas veidus, piemērotākās vietas un īpatnības. Lietošanas drošības noteikumus. Raksturo un demonstrē pareizu šaušanas stāju, paskaidro tās nozīmi. Veic precīzus šāvienus pa stāvošu mērķi, kustīgu mērķi un izskaidro tēmēšanas nozīmi.</p>

Moduļa "Enerģētisko šķeldu sagatavošana" apraksts

Moduļa mērķis	Attīstīt izglītojamā spējas sagatavot enerģētiskās šķeldas ar šķeldotāju.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamā prasmes: 1. Novietot šķeldotāju darba pozīcijā un sagatavot to darbam. 2. Novērtēt piemaisījumus enerģētiskajā koksnē un to ietekmi uz šķeldošanu. 3. Vadīt šķeldotāja manipulatoru, ievietojot enerģētisko koksnī šķeldotājā. 4. Šķeldot enerģētisko koksnī un veidot beramkravu šķeldvedēja automobilī. 5. Veikt vizuālu sagatavoto šķeldu kvalitātes novērtēšanu. 6. Uzturēt drošu šķeldošanas darbavietu un sakārtot to pēc darbu pabeigšanas. 7. Novietot šķeldotāju transportēšanas pozīcijā. 8. Regulēt šķeldotāja agregātus, veikt apkopes un vienkāršus remontus.
Moduļa ieejas nosacījumi	Moduļa "Enerģētisko šķeldu sagatavošana" ieejas nosacījums ir apgūti A un B daļas moduļi .
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Enerģētisko šķeldu sagatavošana" apguves rezultātā izglītojamais kārto eksāmenu. Atbild uz jautājumiem par drošu darbu ar šķeldotāju, šķeldotāja sagatavošanu darbam, šķeldošanas darbavietas uzturēšanu, šķeldotāja regulēšanu, apkopi un remontu. Veic enerģētiskās koksnē šķeldošanu un vizuālu šķeldu kvalitātes novērtēšanu.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis "Enerģētisko šķeldu sagatavošana" ir apgūstams C daļā, brīvās izvēles modulis, kas paredzēts apgūto profesionālo kompetenču papildināšanai ar prasmēm strādāt ar šķeldotāju un veikt enerģētiskās koksnē šķeldošanu..

Moduļa "Enerģētisko šķeldu sagatavošana" saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
1. Spēj: ievietot šķeldotājā enerģētisko koksnī ar manipulatoru un sagatavot enerģētiskās šķeldas. Zina: noteikumus drošai šķeldotāja novietošanai darba pozīcijā, manipulatora un šķeldotāja darbības principus, beramkravu veidošanas nosacījumus. Izprot: tehnoloģiski pareiza enerģētisko šķeldu sagatavošanas procesa un beramkravu veidošanas nozīmīgumu.	40% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc šķeldošanas darbavietā izvietojamās drošības zīmes un lieto individuālos aizsardzības līdzekļus. Ar atkārtotiem mēģinājumiem novieto šķeldotāju pareizā darba pozīcijā. Vada šķeldotāja manipulatoru, ievietojot tajā enerģētisko koksnī, vienlaicīgi izmantojot līdz divām manipulatora darbībām.	Izvieta drošības zīmes šķeldošanas darbavietā un lieto individuālos aizsardzības līdzekļus. Ar pirmo reizi novieto šķeldotāju pareizā darba pozīcijā. Vada šķeldotāja manipulatoru, ievietojot tajā enerģētisko koksnī, vienlaicīgi izmantojot trīs un vairāk manipulatora darbības.

		Ar regulāriem pārtraukumiem šķeldošanas iekārtā ievieto enerģētisko koksnī. Izveido nevienmērīgu beramkravu. Nosauc un raksturo šķeldošanas darbavietas uzturēšanas principus. Novieto šķeldotāju transportēšanas pozīcijā.	Ar atsevišķiem pārtraukumiem šķeldošanas iekārtā ievieto enerģētisko koksnī. Izveido vienmērīgu beramkravu. Raksturo sakārtotas šķeldošanas darbavietas nozīmi drošai un kvalitatīvai darba izpildei. Novieto šķeldotāju transportēšanas pozīcijā un izskaidro drošas transportēšanas nozīmi.
2. Spēj: novērtēt enerģētiskās koksnis piemērotību šķeldošanai un enerģētisko šķeldu atbilstību prasībām. Zina: enerģētiskās koksnis un enerģētisko šķeldu kvalitātes prasības. Izprot: enerģētiskās koksnis kvalitātes ietekmi uz šķeldošanas iekārtu un enerģētisko šķeldu.	30% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc enerģētiskajā koksnē neatļauto piemaisījumu veidus. Atšķir kvalitātei atbilstošas un neatbilstošas enerģētiskās šķeldas.	Nosauc enerģētiskajā koksnē neatļauto piemaisījumu veidus un raksturo to ietekmi uz šķeldošanu. Atšķir kvalitātei atbilstošas un neatbilstošas enerģētiskās šķeldas, nosauc kvalitatīvo šķeldas frakciju parametrus.
3. Spēj: veikt šķeldotāja un manipulatora apkopi un vienkāršu remontu. Zina manipulatora un šķeldotāja apkopes noteikumus, šķeldošanas iekārtas asmeņu regulēšanas un asināšanas prasības. Izprot manipulatora un šķeldotāja tehniskā stāvokļa ietekmi uz darba efektivitāti un šķeldu kvalitāti.	30% no moduļa kopējā apjoma	Veic šķeldotāja apkopes un regulēšanu. Veic šķeldotāja manipulatora apkopes un regulēšanu. Remontē šķeldotāju un manipulatoru pieredzējuša speciālista vadībā.	Veic šķeldotāja apkopes un regulēšanu, izskaidro apkopju un regulēšanas nozīmi šķeldotāja sekmīgai darbībai. Veic šķeldotāja manipulatora apkopes un regulēšanu, izskaidro apkopju un regulēšanas nozīmi manipulatora sekmīgai darbībai. Remontē šķeldotāju un manipulatoru individuāli.

Moduļa „Sabiedrības un cilvēka drošība” (1. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	Veicināt izglītojamo spējas un prasmes pieņemt fiziskajai, psihiskai un sociālajai drošībai un veselībai labvēlīgus lēmumus, preventīvi novērst nelaimes gadījumus sadzīvē un darbā, veidojot drošu un veselībai nekaitīgu apkārtējo vidi, lietojot iegūtās zināšanas praksē.
Moduļa uzdevumi	<p>Attīstīt izglītojamo prasmes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Apzināties veselību kā kopveselumu un vērtību, saskatot personīgo un sabiedrības atbildību par katra cilvēka veselību. 2. Analizēt cilvēku rīcību, pieņemt atbildīgus lēmumus preventīvo pasākumu veikšanai drošas un veselībai nekaitīgas vides veidošanā un saglabāšanā. 3. Izvērtēt situāciju un sniegt pirmo palīdzību, nepieciešamības gadījumā izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību un aprakstīt nelaimes gadījumu dispečeram. 4. Ievērot civilās aizsardzības rīcības plānus/instrukcijas, lai atbilstoši rīkotos dažādu katastrofu un apdraudējumu (t.sk. viltus ziņu) gadījumā, kā arī atskatot trauksmes sirēnai. 5. Atpazīt darba vides riskus un rīkoties atbilstoši darba aizsardzības prasībām. 6. Atpazīt ugunsdrošas situācijas, preventīvi novērst ugunsgrēka izcelšanos, atbildīgi un droši rīkoties ugunsgrēka gadījumā, saskaņā ar ugunsdrošības noteikumiem un evakuācijas plānu. 7. Ievērot elektrodrošības noteikumus, lietojot elektroierīces un elektroiekārtas. 8. Analizēt pieejamo informāciju par vides kvalitāti Latvijā un pasaulē, rīkoties atbildīgi, saudzējot un racionāli izmantojot dabas resursus.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūta pamatzglītība.
Moduļa apguves novērtēšana	<p>Moduļa "Sabiedrības un cilvēka drošība (1. līmenis)" apguves noslēgumā izglītojamie kārtos pārbaudījumu. Pārbaudījumā demonstrē visu modulī definēto sasniedzamo rezultātu apguvi. Pārbaudes darbā ietverta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teorētisko zināšanu pārbaude (tests), iekļaujot jautājumus no visiem moduļa tematiem, 2) situāciju analīze (prezentācija) par iepriekš izvēlētu/izlozētu problēmjautājumu.
Moduļa nozīme un vieta kartē	<p>Moduli "Sabiedrības un cilvēka drošība (1. līmenis)" īsteno kā mūžizglītības moduli profesionālās pamatzglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās un profesionālās tālākizglītības programmās vai neformālās izglītības programmās. Modulis integrējams citos moduļos, ja tā saturs dublējas ar nozares profesionālās programmas moduļiem. Moduļa saturs, kas apgūstams obligātās veselības izglītības stundās, atbilstoši normatīvo aktu prasībām, netiek integrēts citos moduļos vai mācību priekšmetos.</p> <p>Pēc moduļa apguves var sekot moduļa "Sabiedrības un cilvēka drošība (2. līmenis)" apguve.</p>

Moduļa „Sabiedrības un cilvēka drošība” (1. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: izvērtēt informāciju par veselību ietekmējošiem faktoriem, apzināties personīgo un sabiedrības atbildību par katra cilvēka veselību.</p> <p>Zina: veselīga dzīvesveida paradumus un pasākumus, kas ietekmē personīgo un apkārtējo cilvēku veselību, kā arī riska faktorus un veicamos preventīvos pasākumus saslimšanas risku novēršanai vai mazināšanai.</p> <p>Izprot: veselību kā kopveselumu un vērtību, apzinās higiēnas būtību un nozīmi drošas un cilvēka veselībai nekaitīgas vides nodrošināšanā.</p>	20% no moduļa kopēja apjoma	<p>Nosauc riska faktorus, kas ietekmē veselību.</p> <p>Nosauc dzīves kvalitātes rādītājus. Uzskaita veselīgus paradumus.</p> <p>Nosauc būtiskākos veselības veicināšanas pasākumus.</p> <p>Nosauc riska faktorus, kuri ietekmē slimību rašanos un attīstību.</p> <p>Nosauc higiēnas pasākumus un darbības, lai slimības novērstu, apturētu to attīstību un mazinātu to radītās sekas.</p> <p>Vienkāršoti izskaidro vakcinācijas un kolektīvās imunitātes veidošanas nepieciešamību.</p> <p>Nosauc atkarību (t.sk. no vielām, procesiem un tehnoloģijām) veidus. Skaidro, kas ir atkarību profilakse.</p> <p>Uzskaita ar seksuālo un reproduktīvo veselību saistītās problēmas (t.sk. neplānota grūtniecība, seksuāli transmisīvās slimības), kā arī izsargāšanās metodes.</p> <p>Uzskaita nepieciešamās uzturvielas veselīgu ēšanas paradumu nodrošināšanā.</p> <p>Nosauc drošas un veselību veicinošas fiziskās aktivitātes.</p> <p>Nosauc ķermeņa masas indeksa aprēķināšanas formulu un skaidro veselīgas ķermeņa masas uzturēšanas nozīmi.</p> <p>Nosauc faktorus, kas ietekmē psihisko veselību. Nosauc, kur</p>	<p>Izskaidro biežāko slimību riska faktorus (sirds un asinsvadu sistēmas slimību, elpceļu slimību, ļaundabīgo audzēju, spriedzes u.c. riska faktorus).</p> <p>Nosauc un raksturo dzīves kvalitātes rādītājus. Izskaidro nepieciešamību un savu atbildību īstenot veselīgu dzīvesveidu.</p> <p>Izskaidro veselības veicināšanas pasākumus (sabalansēts uzturs, optimāla fiziskā aktivitāte, psihiskā un reproduktīvā veselība, brīvība no atkarībām; atpūtas režīma ievērošana u.c.).</p> <p>Izskaidro riska faktorus, kuri ietekmē slimību rašanos un attīstību. Izskaidro nosacījumus un praktisko pasākumu kopumu, kas nepieciešams, lai samazinātu vai likvidētu vides faktoru (fizikālo, ķīmisko, bioloģisko) iespējami kaitīgo iedarbību. Pamato vakcinācijas nozīmi un kolektīvās imunitātes nozīmi.</p> <p>Klasificē atkarību veidus, raksturo to pazīmes un skaidro atkarību profilaksi.</p> <p>Skaidro ar seksuālo un reproduktīvo veselību saistītās problēmas un sekas, kā arī to profilaksi.</p> <p>Izskaidro nepieciešamo uzturvielu nozīmi veselības uzturēšanā.</p> <p>Pamato regulāru, sistemātisku un daudzveidīgu fizisko aktivitāšu nozīmi</p>

		<p>nepieciešamības gadījumā vērsties pēc palīdzības.</p>	<p>un ietekmi uz veselību, skaidro dopinga ietekmi uz organismu. Aprēķina savu ķermeņa masas indeksu un pamato veselīgas ķermeņa masas uzturēšanas nozīmi. Definē, kas ir psihiskā veselība, skaidro faktorus, kas to ietekmē. Pamatoti izklāsta viedokli par psihiskās veselības veicināšanas pasākumiem. Nosauc izplatītākos psihiskos traucējumus un skaidro, kur vērsties pēc palīdzības, ja ir raizes par savu un līdzcilvēku psihisko veselību.</p>
<p>2. Spēj: analizēt cilvēku rīcību, pieņemt atbildīgus lēmumus preventīvo pasākumu veikšanai drošas un veselībai nekaitīgas vides veidošanā un saglabāšanā.</p> <p>Zina: drošības un veselības riskus, nedrošu un bīstamu situāciju cēloņus, veicamos drošības pasākumus.</p> <p>Izprot: drošas uzvedības principu ievērošanas nozīmīgumu sadzīves un ārkārtas situācijās, kā arī savas personīgās rīcības nozīmi un atbildību nelaimes gadījumā.</p>	<p>8% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Skaidro, kā pieņemtie lēmumi un rīcība ietekmē drošas un veselībai nekaitīgas vides veidošanu, prognozē lēmuma pieņemšanas un rīcības iespējamās sekas.</p> <p>Nosauc reāli notikušas sadzīves situācijas, kurās nācies pieņemt personīgu lēmumu riskēt vai izvēlēties drošību.</p> <p>Sniedz nedrošas rīcības piemērus dažādās dzīves situācijās, kuru rezultātā var ciest pats indivīds vai cits sabiedrības loceklis.</p> <p>Nosauc ikdienas iespējamās bīstamās situācijas, kuras var apdraudēt personīgo vai līdzcilvēku drošību, paskaidro iespējamos cēloņus un sekas.</p> <p>Nosauc izvēlētajā profesijā (nozarē) iespējamos drošības un veselības riskus, norāda dažus būtiskākos veicamos drošības pasākumus.</p> <p>Nosauc iespējamos riskus, dodoties uz ārzemēm.</p> <p>Skaidro apdrošināšanas nepieciešamību un min dažus</p>	<p>Analizē, kā pieņemtie lēmumi un rīcība ietekmē drošas un veselībai nekaitīgas vides veidošanu, minot piemērus, kā preventīvi novērst nedrošu un bīstamu situāciju rašanos un nelaimes gadījumus.</p> <p>Analizē reāli notikušas sadzīves situācijas, kurās nācies pieņemt personīgu lēmumu riskēt vai izvēlēties drošību.</p> <p>Prognozē iespējamās sekas, kas varēja rasties nepareizas izvēles gadījumā.</p> <p>Izskaidro cilvēku rīcību dažādās sadzīves un ārkārtas situācijās, prognozē iespējamās sekas, piedāvā risinājumus.</p> <p>Analizē ikdienas iespējamās bīstamās situācijas, kuras var apdraudēt personīgo vai līdzcilvēku drošību, skaidro cēloņus un sekas, piedāvā risinājumus drošības jautājumu uzlabošanai.</p> <p>Uzskaita un izskaidro izvēlētajā profesijā (nozarē) iespējamos drošības un veselības riskus norādot</p>

		<p>apdrošināšanas veidus. Nosauc institūcijas, kurās meklēt palīdzību ārkārtas situācijās ārzemēs.</p>	<p>veicamos drošības pasākumus katrā no riskiem. Izskaidro iespējamus riskus, dodoties uz ārzemēm. Pamato apdrošināšanas nepieciešamību un būtību. Izvēlas no apdrošināšanas uzņēmumu piedāvājuma konkrētai situācijai piemērotāko apdrošināšanas veidu. Izskaidro, kā rīkoties un kur meklēt palīdzību ārkārtas situācijās ārzemēs.</p>
<p>¹³ Spēj: izvērtēt situāciju un sniegt pirmo palīdzību, nepieciešamības gadījumā izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību un aprakstīt nelaiemes gadījumu dispečeram.</p> <p>Zina: pirmās palīdzības sniegšanas soļus un atdzīvināšanas pasākumu principus.</p> <p>Izprot: pirmās palīdzības nodrošināšanas nozīmīgumu un katra indivīda personiskās atbildības nozīmi pirmās palīdzības sniegšanā.</p>	<p>2% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Uzskaita, kur jāzvana un kāda informācija jāsniedz nelaiemes gadījumā. Izstāsta pirmās palīdzības sniegšanas pamatprincipus. Nosauc iemeslus, kādēļ būtu jāorganizē pirmās palīdzības sniegšanas mācības uzņēmumā. Nosauc atbildīgo(-ās) personas uzņēmumā par pirmās palīdzības nodrošināšanu. Nosauc nepieciešamās palīdzības sniegšanas paņēmienus atkarībā no veselības traucējumu veida.</p>	<p>Paskaidro, kādā secībā jāsniedz informācija neatliekamās palīdzības dispečeram. Izskaidro pirmās palīdzības sniegšanas un atdzīvināšanas pasākumu ABC principus un rīcību soli pa soli. Izskaidro ar piemēriem, kāpēc un kā tiek organizētas pirmās palīdzības mācības uzņēmumā. Nosauc atbildīgo(-ās) personas uzņēmumā par pirmās palīdzības nodrošināšanu. Izskaidro un demonstrē nepieciešamās palīdzības sniegšanas paņēmienus atkarībā no veselības traucējumu veida.</p>
<p>4. Spēj: ievērot civilās aizsardzības rīcības plānus/ instrukcijas, lai atbilstoši rīkotos dažādu katastrofu un apdraudējumu (t.sk. viltus ziņu) gadījumā, kā arī atskatot trauksmes sirēnai.</p> <p>Zina: dažādu ārkārtas un bīstamu situāciju pazīmes un atbilstošus civilās aizsardzības rīcības plānus/instrukcijas, kā arī paņēmienus viltus ziņu atpazīšanai un patiesas informācijas iegūšanai; individuālās aizsardzības līdzekļus un to lietošanu.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc katastrofu veidus. Nosauc infekcijas slimību izplatīšanās riskus, t.sk. pārrobežu riskus, ietverot atbildību par savu un citu veselību. Nosauc epidēmiju un pandēmiju izplatības veidus un to pazīmes. Nosaka dabas katastrofu tuvošanos pēc pieejamās informācijas un rīkojas atbilstoši norādījumiem. Nosauc masu nekārtību un terorisma pazīmes.</p>	<p>Raksturo katastrofu veidus, min piemērus Latvijā un pasaulē. Izskaidro nepieciešamo rīcību katastrofas gadījumā. Izskaidro infekcijas slimību izplatīšanās riskus, t.sk. pārrobežu riskus, ietverot atbildību par savu un citu veselību. Izskaidro epidēmiju un pandēmiju izplatības veidus, iespējamus cēloņus un sekas. Analizē pieejamo informāciju par dabas katastrofām, skaidro drošas</p>

<p>Izprot: atbilstošas rīcības nozīmi ārkārtas situāciju, katastrofu gadījumā Latvijā un uzturoties ārpus tās.</p>		<p>Nosauc pamatprincipus, kā jārikojas ārkārtas situācijās. Nosauc vienu vai vairākas institūcijas, kur vērsties pēc palīdzības, ja ārkārtas situācijas laikā ir nodarīts kaitējums veselībai un drošībai. Atpazīst trauksmes sirēnu un vispārīgi apraksta, kā rīkoties un kur vērsties pēc palīdzības, tai atskatot. Nosauc paņēmienus, kā atpazīt viltus ziņas.</p>	<p>rīcības soļus, izvērtē iespējamās sekas. Izskaidro, kāpēc rodas masu nekārtības, un argumentē, kāpēc tajās nevajag iesaistīties. Nosauc terorisma pazīmes un skaidro rīcību terorisma draudu gadījumā. Izskaidro būtiskākās atšķirības dažādās ārkārtas situācijās un skaidro rīcību katrā konkrētajā gadījumā. Nosauc vairākas institūcijas, kur vērsties pēc palīdzības, ja ārkārtas situācijas laikā ir nodarīts kaitējums veselībai un drošībai vai radīti būtiski materiālie zaudējumi. Pamato savu viedokli. Skaidro, kur atrodas skolai un dzīvesvietai tuvākā trauksmes sirēna un droša pulcēšanās vieta. Pamatoti izklāsta savu viedokli, kā pareizi rīkoties, atskatot trauksmes sirēnai, kur un pie kā vērsties pēc palīdzības. Atpazīst viltus ziņas un izskaidro to radītās sekas.</p>
--	--	--	---

<p>¹⁵. Spēj: atpazīt darba vides riskus un rīkoties atbilstoši darba aizsardzības prasībām.</p> <p>Zina: darba vides riska faktorus, iespējamus kaitējumus, risku faktoru novēršanas preventīvos pasākumus (t.sk. obligātās veselības pārbaudes, vakcinācija u.c.), darba devēja un nodarbināto pienākumus (t.sk. veselības un dzīvības saglabāšanā), tiesības un atbildību darba aizsardzības jomā.</p> <p>Izprot: darba aizsardzības būtību un tās nozīmi, darba vides risku faktoru mazināšanas vai novēršanas pasākumu nepieciešamību.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc darba aizsardzības mērķi un pasākumus tā sasniegšanai.</p> <p>Nosauc darba devēja un darbinieka galvenos pienākumus un tiesības darba aizsardzības jomā. Skaidro darba aizsardzības speciālista lomu uzņēmumā.</p> <p>Nosauc būtiskākās darba aizsardzības prasības un darba devēja veicamos pasākumus.</p> <p>Nosauc darba vides riskus un to konstatēšanas metodes.</p> <p>Nosauc fizikālo darba vides riska faktoru novēršanas principus.</p> <p>Nosauc fizisko darba vides riska faktoru novēršanas principus un min</p>	<p>Skaidro darba aizsardzības mērķi un nosauc darba aizsardzības likumā minētos pasākumus mērķa sasniegšanai.</p> <p>Izskaidro darba devēja pienākumus un tiesības darba aizsardzības jomā. Saista valsts un uzņēmuma ekonomisko stāvokli ar darba aizsardzības pasākumu īstenošanu.</p> <p>Nosauc un izskaidro darba aizsardzības speciālista pienākumus. Analizē darba aizsardzības prasības un skaidro veicamos darba aizsardzības pasākumus.</p> <p>Lieto konkrētu metodi darba vides risku novērtēšanā.</p>
		<p>piemērus.</p> <p>Nosauc ķīmisko darba vides riska faktoru novēršanas principus.</p> <p>Nosauc bioloģisko darba vides riska faktoru novēršanas principus.</p> <p>Nosauc psihoemocionālo darba vides riska faktorus un to novēršanas principus.</p> <p>Nosauc traumatisma riska faktorus un to novēršanas principus.</p>	<p>Izskaidro fizikālos darba vides riska faktorus ar piemēriem, izvērtē mērījumu un profilaktisko pasākumu nepieciešamību.</p> <p>Izskaidro fiziskos darba vides riska faktorus ar piemēriem, izvērtē mērījumu nepieciešamību un profilaktiskos pasākumus.</p> <p>Izskaidro ķīmiskos darba vides riska faktorus ar piemēriem, izvērtē mērījumu nepieciešamību un profilaktiskos pasākumus.</p> <p>Izskaidro bioloģiskos darba vides riska faktorus ar piemēriem, izvērtē mērījumu nepieciešamību un profilaktiskos pasākumus.</p> <p>Izskaidro psihoemocionālos darba vides riska faktorus ar piemēriem, izvērtē profilaktisko pasākumu nepieciešamību. Raksturo koleģiālas attiecības un kolektīva mikroklimate ietekmi uz katru indivīdu. Pamato savu viedokli.</p>

			<p>Izskaidro traumatisma riska faktorus ar piemēriem, izvērtē profilaktiskos pasākumus. Raksturo darba devēja un katra darbinieka personīgo atbildību traumatisma riska faktoru novēršanai vai mazināšanai.</p>
<p>6. Spēj: atpazīt ugunsnedrošas situācijas, preventīvi novērst ugunsgrēka izcelšanos, atbildīgi un droši rīkoties ugunsgrēka gadījumā, saskaņā ar ugunsdrošības noteikumiem un evakuācijas plānu.</p> <p>Zina: ugunsgrēka izcelšanās iemeslus, degšanas veidus, ugunsgrēka novēršanas iespējas, preventīvi veicamos pasākumus.</p> <p>Izprot: ugunsgrēka bīstamību un preventīvi veicamo pasākumu nozīmi.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Sniedz piemērus, kāpēc izceļas ugunsgrēks. Nosauc ugunsgrēku klases. Nosauc degšanas veidus. Nosauc svarīgākos preventīvos pasākumus, lai novērstu ugunsgrēka izcelšanos. Nosauc ugunsdzēsības aparātu iedalījumu. Nosauc Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta tālruņa numuru un saviem vārdiem apraksta situāciju dispečeram. Nosauc konkrētus rīcības soļus, atskatot trauksmes signālam. Orientējas evakuācijas plānā, pareizi norāda evakuācijas virzienus un ceļus.</p>	<p>Izskaidro cilvēku rīcības ietekmi uz ugunsgrēka izcelšanos. Nosauc un izskaidro ugunsgrēku klases. Nosauc un izskaidro degšanas veidus. Izskaidro svarīgākos preventīvos pasākumus, lai novērstu ugunsgrēka izcelšanos un tālāku izplatību. Izskaidro, kādā gadījumā lieto attiecīgos ugunsdzēsības aparātus, izvēlas piemērotus ugunsdzēsības līdzekļus. Izskaidro, kā izsaukt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un kādā secībā jāsniedz informācija dispečeram. Detalizēti izskaidro, kā jārikojas, atskatot trauksmes signālam, pamato savu viedokli. Identificē nepilnības evakuācijas plānos, veic labojumus tā, lai atbilstoši norādēm būtu iespējams droši izklūst no telpām.</p>

<p>7. Spēj: ievērot elektrodrošības noteikumus, lietojot elektroierīces un elektroiekārtas.</p> <p>Zina: būtiskākos darba drošības noteikumus darbā ar elektroierīcēm un elektroiekārtām, elektriskās strāvas iedarbību uz cilvēka organismu, veicamos pasākumus elektrotraumu nepieļaušanai vai mazināšanai; palīdzības sniegšanu elektrotraumu gadījumā.</p> <p>Izprot: elektroierīču un elektroiekārtu drošas lietošanas nozīmi veselības saglabāšanā.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc elektrisko strāvu raksturojošos lielumus (spriegums, strāvas stiprums, pretestība, jauda) un to mērvienības.</p> <p>Nosauc strāvas iedarbības uz cilvēka organismu noteicošos faktorus.</p> <p>Skaidro jēdzienu "soļa spriegums" un raksturo, kā rīkoties soļa sprieguma gadījumā.</p> <p>Nosauc elektrotraumu mazināšanas pasākumus.</p> <p>Nosauc rīcības secību cietušā atbrīvošanai no elektriskās strāvas iedarbības.</p> <p>Nosauc būtiskākos darba drošības noteikumus darbā ar elektroierīcēm un elektroiekārtām.</p>	<p>Nosauc elektrisko strāvu raksturojošos lielumus (spriegums, strāvas stiprums, pretestība, jauda) un to mērvienības. Veic vienkāršus aprēķinus. Skaidro, kas ir pazeminātie spriegumi, aizsargzemējums, drošinātāji, strāvas automāti</p> <p>Raksturo strāvas iedarbības uz cilvēka organismu noteicošos faktorus.</p> <p>Izskaidro, kā faktoru izmaiņas ietekmē iedarbību uz organismu.</p> <p>Pamato "soļa sprieguma" rašanos un savu rīcību soļa sprieguma gadījumā.</p> <p>Izskaidro nepareizas rīcības sekas.</p> <p>Izskaidro elektrotraumu mazināšanas pasākumus, pamato to nepieciešamību.</p> <p>Izskaidro rīcības secību cietušā atbrīvošanai no strāvas iedarbības, paskaidro iespējamās sekas.</p> <p>Izskaidro darba drošības noteikumus darbā ar elektroierīcēm un elektroiekārtām.</p>
---	------------------------------------	---	---

<p>²8. Spēj: analizēt pieejamo informāciju par vides kvalitāti Latvijā un pasaulē, rīkoties atbildīgi, saudzējot un racionāli izmantojot dabas resursus.</p> <p>Zina: vides aizsardzības pamatprincipus, iespējamos kaitējuma draudus videi un veicamos preventīvos pasākumus.</p> <p>Izprot: situāciju vides aizsardzībā Latvijā un pasaulē, dabas resursu saudzīgas izmantošanas būtību un ilgtspējīgas saimniekošanas nozīmi apgūstamajā tautsaimniecības nozarē.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc vides aizsardzības pamatprincipus Latvijā.</p> <p>Nosauc dabas resursus. Izskaidro dabas resursu saudzīgas izmantošanas veidus.</p> <p>Nosauc atkritumu saimniecības pamatprincipus. Izskaidro atkritumu savākšanas un utilizēšanas procesa nepieciešamību apgūstamajā tautsaimniecības nozarē.</p> <p>Sniedz piemērus par saudzīgu attieksmi pret dabu.</p> <p>Nosauc ekoloģiskos izstrādājumus un materiālus, nosauc ekoinovācijas pasaulē un Latvijā.</p> <p>Skaidro jēdzienus "atjaunojamā enerģija", "alternatīvā enerģija".</p>	<p>Izskaidro vides aizsardzības pamatprincipus un vispārējos Latvijas vides ilgtspējīgas attīstības pasākumus.</p> <p>Klasificē dabas resursus pēc to daudzuma, pieejamības. Izvērtē to racionālu izmantošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzības.</p> <p>Izskaidro katra dabas resursa būtību, ieguves iespējas un saudzīgas izmantošanas veidus.</p> <p>Izskaidro atkritumu saimniecības pamatprincipu būtību, šķirošanas procesa nepieciešamību, otrreizējo izejvielu pārstrādes nepieciešamību un inovācijas atkritumu pārstrādē apgūstamajā tautsaimniecības nozarē.</p>
---	------------------------------------	---	--

¹ Ieteicams apgūt profesionālās tālākizglītības programmā.

² Var atteikties, ja sasniedzamais rezultāts tiek apgūts vispārējās vidējās izglītības dabas zinību jomas mācību priekšmeta kursā profesionālās vidējās izglītības programmā vai mūžizglītības kompetenču modulī "Zaļās prasmes".

Moduļa „Sabiedrības un cilvēka drošība” (2. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	Sekmēt izglītojamo spējas un prasmes pieņemt fiziskajai, psihiskai un sociālajai drošībai un veselībai labvēlīgus lēmumus, preventīvi novērst nelaimes gadījumus sadzīvē un darbā, veidojot drošu un veselībai nekaitīgu apkārtējo vidi, lietot iegūtās zināšanas praksē.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamo prasmes: 1. Izvēlēties valsts vai pašvaldības institūcijas, kurās vērsties pēc palīdzības sabiedrības drošības jomā, sameklēt atbildīgās institūcijas/personas kontaktinformāciju un sazināties ar to. 2. Raksturot drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, analizēt nelaimes gadījumu darbā un arodslimību rašanās iemeslus. 3. Pieņemt savai un līdzcilvēku fiziskajai un garīgajai veselībai labvēlīgus lēmumus, īstenot tos. 4. Novērtēt situāciju vides aizsardzības jomā, lai ievērotu un popularizētu zaļās domāšanas principus.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūta moduļa "Sabiedrības un cilvēka drošība (1. līmenis)" programma.
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Sabiedrības un cilvēka drošība (2.līmenis)" apguves noslēgumā izglītojamie kārto pārbaudījumu. Pārbaudījumā demonstrē visu modulī definēto sasniedzamo rezultātu apguvi. Pārbaudījumā tiek iekļauti: 1) teorētisko zināšanu pārbaude (tests), ietverot jautājumus par visiem moduļa tematiem, 2) pētnieciskais darbs par kādu modulī apskatītu tematu/problēmu.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Moduli „Sabiedrības un cilvēka drošība (2. līmeni)” īsteno kā mūžizglītības moduli profesionālās vidējās un profesionālās tālākizglītības programmās. Moduļa saturs, kas apgūstams obligātās veselības izglītības stundās, atbilstoši normatīvo aktu prasībām, netiek integrēts citos moduļos vai mācību priekšmetos.

Moduļa „Sabiedrības un cilvēka drošība” (2. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
1. Spēj: izvēlēties valsts vai pašvaldību institūcijas, kurās vērsties pēc palīdzības sabiedrības drošības jomā, sameklēt atbildīgās institūcijas/personas kontaktinformāciju un sazināties ar to.	10% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc valsts un pašvaldību institūcijas, kas veic uzraudzību sabiedrības drošības jomā.	Identificē valsts un pašvaldību institūcijas, kas veic uzraudzību sabiedrības drošības jomā, izskaidro to darbības virzienus, minot piemērus.
Zina: valsts un pašvaldību institūciju darbības virzienus un galvenās funkcijas sabiedrības drošības jautājumu risināšanā.		Nosauc Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbības pamatvirzienus un galvenās funkcijas.	Raksturo ar piemēriem Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbības virzienus, galvenās funkcijas un tiesības.

Izprot: valsts un pašvaldību institūciju lomu sabiedrības drošības jautājumu risināšanā.		Nosauc Valsts policijas un pašvaldības policijas darbības pamatvirzienus un galvenās funkcijas.	Izskaidro ar piemēriem Valsts policijas un pašvaldības policijas darbības virzienus, galvenās funkcijas un tiesības.
		Nosauc Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbības pamatvirzienus un galvenās funkcijas. Apraksta situācijas, kurās nepieciešams vērsties pie ģimenes ārsta, paskaidro kā sazināties ar viņu un/vai pierakstīties vizītei.	Raksturo ar piemēriem Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbības virzienus un galvenās funkcijas. Ar piemēriem skaidro situācijas, kurās jāvēršas pie ģimenes ārsta, nosauc veidus kā sazināties ar viņu un/vai pierakstīties vizītei, paskaidro ģimenes ārsta lomu saslimšanu diagnostikā un ārstēšanā.
		Nosauc Zemessardzes darbības pamatvirzienus un galvenās funkcijas.	Raksturo ar piemēriem Zemessardzes darbības virzienus un galvenās funkcijas.
2. Spēj: veidot drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, analizēt nelaimes gadījumu darbā un arodslimību rašanās iemeslus. Zina: darba aizsardzības organizēšanas un uzraudzības pamatprincipus, nozarei specifiskos darba vides riskus, to novēršanas vai samazināšanas pasākumus. Izprot: darba aizsardzības sistēmas būtību.	50% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc darba aizsardzības sistēmas uzraudzības posmus, veicamās darbības un galvenos darba aizsardzību reglamentējošos dokumentus.	Izskaidro katrā darba aizsardzības sistēmas uzraudzības posmā veicamās darbības un analizē normatīvajos dokumentos atrodamo informāciju.
		Nosauc nozarei specifiskos iespējamos darba vides riskus, to ietekmi uz veselību un saistību ar obligātajām veselības pārbaudēm. Vispārīgi apraksta konkrētu situāciju darba vides risku noteikšanai un novēršanai. Raksturo darba aizsardzības līdzekļu lietošanas nepieciešamību darbinieku veselības saglabāšanai.	Nosauc un skaidro nozarei specifiskos iespējamos darba vides riskus, to ietekmi uz veselību un saistību ar obligātajām veselības pārbaudēm. Analizē konkrētu situāciju darba vides risku noteikšanai un novēršanai. Raksturo darba aizsardzības līdzekļu lietošanas nepieciešamību darbinieka veselības saglabāšanai.
		Nosauc darba aizsardzības prasību neievērošanas sekas (nozarei specifiskos nelaimes gadījumus darbā, arodslimības).	Izskaidro nelaimes gadījumu un arodslimību rašanās cēloņus.
3. Spēj: pieņemt savai un līdzcilvēku fiziskajai un psihiskajai veselībai labvēlīgus lēmumus, īstenot tos.	20% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc savas rīcības piemērus, kas var ietekmēt personīgo vai citu cilvēku veselību. Izstāsta, kur un pēc kādas palīdzības vērsties. Izskaidro,	Minot konkrētus piemērus, izskaidro saikni starp rīcību un tās radītajām sekām - slimību attīstību,. Skaidro veselībai labvēlīgu lēmumu

<p>Zina: veselīga dzīvesveida principus, iespējamos riska faktorus (t.sk. pašvērtējums, sociālā vide, izdegšanas sindroms), psihosomatiskos traucējumus, to cēloņus, izpausmes un profilakses pasākumus, zina, kur vērsties pēc palīdzības.</p> <p>Izprot: veselīga dzīvesveida principus (t.sk. fiziskās un psihiskās veselības savstarpējo vienotību) un profilakses pasākumu nozīmīgumu.</p>		<p>kas ir savai un līdzcilvēku veselībai labvēlīgs lēmums.</p>	<p>pieņemšanas un to īstenošanas nozīmību.</p>
		<p>Nosauc sociālos riska faktorus, kas spēj ietekmēt fizisko un psihisko veselību.</p>	<p>Nosauc un izskaidro sociālos riska faktorus, kas spēj ietekmēt fizisko un psihisko veselību. Analizē situāciju cēloņus un sekas.</p>
		<p>Nosauc piemērus, kā pašvērtējums ietekmē veselību veicinošu dzīvesveidu.</p>	<p>Nosauc piemērus un izskaidro, kā pašvērtējums ietekmē veselību veicinošu dzīvesveidu.</p>
		<p>¹Skaidro, kas ir veselīgs dzīvesveids (t.sk. fiziskās un psihiskās veselības savstarpējo ietekmi). Nosauc psihosomatiskos traucējumus un to cēloņus.</p>	<p>¹ Pamato veselīga dzīvesveida (t.sk. fiziskās un psihiskās veselības) nozīmīgumu. Raksturo ar piemēriem psihiskās veselības ietekmējošos faktorus (piem., bioloģiskie faktori, ārējie faktori, pieredze). Izskaidro, kas ir psihosomatiskās slimības un kāda ir to profilakse.</p>
		<p>¹Nosauc izdegšanas sindroma un garīgās pārslodzes izpausmes.</p>	<p>¹ Izskaidro izdegšanas sindroma un garīgās pārslodzes cēloņus, izpausmes un profilaksi.</p>
		<p>Nosauc jautājumus, kas jāuzdod ārstam vai farmaceitam par medikamentu drošu lietošanu. Skaidro, kas ir medikamentu (t.sk. pretsāpju zāļu, antibiotiku) atbildīga lietošana, ko nozīmē rezistences veidošanās.</p>	<p>Nosauc jautājumus, kas jāuzdod ārstam vai farmaceitam par medikamentu drošu lietošanu, un pamato savu jautājumu izvēli. Skaidro medikamentu (t.sk. pretsāpju zāļu, antibiotiku) atbildīgas lietošanas nozīmi un rezistences veidošanos.</p>
<p>²⁴. Spēj: novērtēt situāciju vides aizsardzības jomā, lai ievērotu un popularizētu zaļās domāšanas principus.</p> <p>Zina: tautsaimniecības nozaru vides kvalitātes pamatprasības, kaitējuma draudus videi un veicamos preventīvos pasākumus.</p> <p>Izprot: vides aizsardzības problemātiku pasaulē un Latvijā, svarīgāko vides aizsardzības deklarāciju, konvenciju un</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc vides aizsardzības problēmas pasaulē, ES un Latvijā.</p>	<p>Raksturo svarīgākās vides aizsardzības deklarācijas, konvencijas un direktīvas.</p>
		<p>Nosauc tautsaimniecības nozares, kurās ir jāveic vides aizsardzības pasākumi, akcentējot vides aizsardzības pasākumus apgūstamajā (profesijā) nozarē.</p>	<p>Raksturo tās tautsaimniecības nozares, kurām ir jāpievērš lielāka uzmanība vides uzraudzībā. Izskaidro vides aizsardzības pasākumu nepieciešamību apgūstamajā (profesijā) nozarē.</p>

direktīvu nozīmi vides ilgtspējīgas attīstības veidošanā.			
<p>³5. Spēj: atbildīgi pieņemt lēmumus par darba tiesisko attiecību uzsākšanu, darba uzdevumu veikšanu un darba tiesisko attiecību izbeigšanu.</p> <p>Zina: darba tiesību pamatjautājumus.</p> <p>Izprot: darba tiesisko attiecību normatīvā regulējuma nozīmīgumu.</p>		<p>Formulē darba tiesību regulējuma pamatus, darbinieka tiesības un pienākumus, darba devēja tiesības un pienākumus. Apraksta kolektīvo darba tiesību būtību, to nozīmi; darbinieka un darba devēja attiecību regulējumu.</p>	<p>Skaidro darba tiesību regulējumu, darba līguma būtību un nozīmi. Skaidro kolektīvo darba tiesību būtību un nozīmi; izstrādā priekšlikumus darbinieka un darba devēja attiecību regulējumam</p>

¹ Ieteicams apgūt profesionālās tālākizglītības programmā.

² Var atteikties, ja sasniedzamais rezultāts tiek apgūts vispārējās vidējās izglītības dabas zinību jomas mācību priekšmeta kursā profesionālās vidējās izglītības programmā vai mūžizglītības kompetenču modulī "Zaļās prasmes".

³ Var atteikties, ja sasniedzamais rezultāts tiek apgūts mūžizglītības kompetenču modulī "Sociālās un pilsoniskās prasmes" vai vispārējās vidējās izglītības sociālās un pilsoniskās mācību jomas mācību priekšmeta kursā profesionālās vidējās izglītības programmā.

Moduļa „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas” (1. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	<p>Sekmēt izglītojamo spējas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) apgūt un lietot dažādas ikdienas lietotnes, lai paaugstinātu mācību un darba produktivitāti; 2) iedziļināties informācijas sistēmu un tiešsaistes rīku dažādībā un lietošanas apgūvē, lai nostiprinātu digitālās prasmes un izvēlētos atbilstošāko risinājumu ikdienišķās problēmsituācijās; 3) ievērot intelektuālā īpašuma tiesības un rīkoties atbildīgi digitālo tehnoloģiju izmantošanas procesā.
Moduļa uzdevumi	<p>Attīstīt izglītojamo prasmes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ievērot normatīvo aktu prasības, kas nodrošina drošu informācijas tehnoloģiju lietošanu un informācijas apriti. 2. Lietot datortīklus un izplatītākās programmatūras datu ieguvei un apstrādei. 3. Pamatoti izvēlēties, pielāgot un lietot piemērotākos saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīkus darba uzdevumu izpildei un profesionālai pilnveidei.
Moduļa ieejas nosacījumi	<p>Apgūta vispārējās pamatizglītības programma.</p>
Moduļa apguves novērtēšana	<p>Izglītojamo sasniegumus vērtē 10 ballu vērtēšanas skalā, vērtējot iegūto zināšanu apjomu, kvalitāti, apgūtās pamatprasmes mācību jomā un caurviju prasmes, attīstītos ieradumus un attieksmes, kas apliecina vērtības un tikumus un mācību sasniegumu attīstības dinamiku. Noslēgumā izglītojamais izstrādā ar nozari vai ikdienas situācijām saistītu projektu, analizējot savus un citu paradumus un ikdienas izvēles. Projekta izstrādē ir ievērojami šādi nosacījumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Konkrētā uzdevuma veikšanai ir jāizmanto dažādas drošas detalizētas informācijas meklēšanas stratēģijas, vienkāršas datu vākšanas metodes, saziņas tīkli, sadarbības rīki un tiešsaistes pakalpojumi, pamatojot savu izvēli. 2. Iegūtie dati attēlojami prezentācijā, ievērojot informācijas atlases, attēlošanas un strukturēšanas pamatprincipus. 3. Prezentācijā iekļautie digitālie attēli, audio un video datnes izmantojami un apstrādājami atbilstoši mērķim. 4. Prezentācijā iekļaujami resursu (laika, finanšu, materiālu, tehnoloģiju un cilvēkresursu) pārvaldības risinājumu piemēri nozarē, to analīze, stiprās puses un iespējas. 5. Projekta izstrādē un lietošanā ir ievērojami programmatūras licences nosacījumi, intelektuālā īpašuma un personas datu aizsardzība.
Moduļa nozīme un vieta kartē	<p>Īsteno kā mūžizglītības moduli, ja netiek īstenots informātikas pamatkurss vai tehnoloģiju mācību jomā – datorika, dizains un tehnoloģija un programmēšana.</p>

Moduļa „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas” (1. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: ievērot normatīvo aktu prasības, kas nodrošina drošu informācijas tehnoloģiju lietošanu un informācijas apriti.</p> <p>Zina: faktorus, kas var ietekmēt un apdraudēt cilvēka fizisko un garīgo veselību, drošības riskus, lietojot atvērtu datu apmaiņu, un vides ilgtspējības un ētiskos apsvērumus.</p> <p>Izprot: drošas informācijas aprites nepieciešamību un drošas darba vides nozīmi veselības saglabāšanai.</p>	10% no moduļa kopējā apjoma	Raksturo nozīmīgākos noteikumus programmatūras un lietotāja licenču, intelektuālā īpašuma un personas datu aizsardzībai.	Izskaidro un izmanto juridiskos aspektus un nozīmīgākos noteikumus programmatūras un lietotāja licenču, intelektuālā īpašuma un personas datu aizsardzībai.
		Uzskaita būtiskos faktorus, kas var ietekmēt un apdraudēt cilvēka fizisko un garīgo veselību, un piedāvā dažus pasākumus, kā izvairīties no apdraudējumiem un atkarībām.	Novērtē un analizē faktorus, kas var ietekmēt un apdraudēt cilvēka fizisko un garīgo veselību, un veic pasākumus, lai izvairītos no apdraudējumiem un atkarībām.
		Piedāvā iespējamus variantus, kāda ir ergonomikas prasībām un darba uzdevumam atbilstoša darba vieta.	Analizē savas darba vietas atbilstību ergonomikas prasībām un iekārto to atbilstoši šīm prasībām un veicamajam darba uzdevumam.
		Raksturo lielākos drošības riskus, veicot datu apmaiņu, un aizsardzības līdzekļu izvēles principus, skaidro dotā uzdevuma veikšanai nepieciešamo tehnoloģiju un veicamo darbību ietekmi uz lietotāju veselību un vidi.	Izskaidro iespējamus drošības riskus atvērtas datu apmaiņas laikā un salīdzina atvērtas un šifrētas datu apmaiņas priekšrocības un trūkumus, un ievēro darba drošības prasības atbilstoši situācijai un apdraudējumam, kā arī skaidro uzdevuma veikšanai nepieciešamo tehnoloģiju un veicamo darbību ietekmi.
<p>2. Spēj: lietot datortīklus un izplatītākās lietotnes datu ieguvei un apstrādei.</p> <p>Zina: biežāk lietotos datortīkla veidus un risinājumus, programmatūras dzīves cikla galvenos posmus.</p> <p>Izprot: datortīklu un izplatītāko lietotņu lietošanas nozīmi drošā datu ieguvē un apstrādē.</p>	65% no moduļa kopējā apjoma	Raksturo ar piemēriem biežāk lietotos datortīkla veidus un drošības risinājumus, dažādas programm vadāmas ierīces un to izmantojumu sadzīvē un ražošanā.	Analizē dažādus datortīkla uzbūves principus, drošības risinājumus un piedāvā lietošanas iespējas atbilstoši lietotāja vajadzībām un drošības apsvērumiem, tai skaitā to sadzīvē un ražošanā.
		Raksturo biežāk izplatītās operētājsistēmas, to priekšrocības, trūkumus un iespējas darbam ar dažādām programm vadāmajām ierīcēm.	Izstrādā programm vadāmo ierīču komplektāciju un dokumentāciju atbilstoši lietotāja vajadzībām, piemērojot atbilstošus tehniskos parametrus nepieciešamajai funkcionalitātei, tai skaitā

			datorvadāmās iekārtas datorizētu telpisku modeļu, digitālu rasējumu un attēlu izveidē.
		Piedāvā dažādas dokumentu koplietošanas iespējas. Izmantojot datu analīzes lietotnes, sagatavo un organizē mērķauditorijas aptaujas un anketēšanas formas.	Izvērtē un izmanto dažādas dokumentu koplietošanas iespējas, nosakot atšķirīgiem lietotājiem atšķirīgas tiesības un iespējas. Veic savas aptaujas iegūto datu manuālu un automatizētu apstrādi.
		Veido un demonstrē prezentācijas, ievērojot informācijas attēlošanas pamatprincipus, atbilstoši mērķauditorijai un pieejamajam tehniskajam aprīkojumam.	Izveido un demonstrē prezentācijas, ievērojot informācijas atlases un strukturēšanas pamatprincipus, izvērtējot mērķauditorijas specifiku, pieejamo tehnisko aprīkojumu. Ievēro IT drošības, autortiesību un personas datu aizsardzības prasības.
<p>3. Spēj: pamatoti izvēlēties, pielāgot un lietot piemērotākos saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīkus darba uzdevumu izpildei un profesionālai pilnveidei.</p> <p>Zina: dažādus saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīkus, pētniecības metodes.</p> <p>Izprot: atbilstošu rīku izvēles nozīmi informācijas ieguvei, apstrādei un saziņai un efektīvu rezultātu ieguvei.</p>	25% no moduļa kopējā apjoma	Izvēlas piemērotākos saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīkus un interneta pakalpojumus, kas paredzēti produktivitātes pilnveidošanai un mācību uzdevumu veikšanai.	Izvēlas, pielāgo un lieto piemērotākos saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīkus un citus interneta pakalpojumus, pilnveidojot produktivitāti mācību uzdevumu veikšanai.
		Noskaidro lietotāju paradumus, intereses un to, kādus risinājumus un kā ikdienā izmanto, lietojot dažādas pētniecības metodes.	Pēta un analizē savus un citu ikdienas paradumus, intereses un ikdienas izvēles, izmantojot dažādas pētniecības metodes, reflektē par iespējam nākotnē savā nozarē.
		Raksturo mākoņprogrammas, konta izmantošanas iespējas, izmanto vienkāršas lietotnes un tiešsaistes komunikācijas platformas, un vismaz divus informācijas tehnoloģijas nodrošinātus epakalpojumus, pieprasot vai saņemot tos attālinātā veidā.	Izveido un uzglabā savus datus mākoņprogrammā, plaši lieto sava e-pasta konta izmantošanas iespējas, brīvi lieto informācijas tehnoloģijas nodrošinātus epakalpojumus, izvēlas situācijai piemērotāko un pamato savu izvēli.

Moduļa „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas” (2. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	<p>Sekmēt izglītojamo spējas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) apgūt un lietot dažādas ikdienas lietotnes, lai paaugstinātu sava mācību un personiskā darba produktivitāti; 2) iedziļināties informācijas sistēmu un tiešsaistes rīku dažādībā un lietošanas apgūvē, lai nostiprinātu digitālās prasmes un izvēlētos atbilstošāko risinājumu ikdienišķās problēmsituācijās; 3) ievērot intelektuālā īpašuma tiesības un rīkoties atbildīgi digitālo tehnoloģiju izmantošanas procesā.
Moduļa uzdevumi	<p>Attīstīt izglītojamo prasmes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Veidot digitālo saturu atbilstoši profesionālās darbības specifikai, ņemot vērā iespējamās drošības riskus. 2. Atpazīt un analizēt informācijas dizaina risinājumus, to izstrādes tehnoloģiskos procesus un ietekmi uz lietotāju. 3. Lietot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas profesionālajā darbībā, ievērojot programmatūras licences nosacījumus, intelektuālā īpašuma un personas datu aizsardzību.
Moduļa ieejas nosacījumi	<p>Apgūts modulis "Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (1. līmenis)".</p>
Moduļa apguves novērtēšana	<p>Izglītojamo sasniegumus vērtē 10 ballu vērtēšanas skalā, vērtējot iegūto zināšanu apjomu, kvalitāti, apgūtās pamatprasmes mācību jomā un caurviju prasmes, attīstītos ieradumus un attieksmi, kas apliecina vērtības un tikumus un mācību sasniegumu attīstības dinamiku. Noslēgumā izglītojamais izstrādā ar nozari saistītu projektu, kurā nepieciešams lietot dažādas lietotnes, kas paaugstina darba produktivitāti un nostiprina digitālās prasmes. Projekta izstrādē ir ievērojami šādi nosacījumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jāanalizē nozares dizaina risinājumi, to izstrādes tehnoloģiskie procesi, jāizvērtē izmantotie materiāli, tehnoloģiskie procesi, to priekšrocības un trūkumi, jāsalīdzina to ietekme uz lietotāju veselību un vidi. 2. Jālieto droši un piemēroti saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīki un citi interneta pakalpojumi, pamatojot savu izvēli. 3. Veidojot digitālo saturu, jāievēro informācijas atlases, attēlošanas un strukturēšanas pamatprincipi, programmatūras licences nosacījumi, intelektuālā īpašuma un personas datu aizsardzība. 4. Digitālie attēli, audio un video datnes izmantojami un apstrādājami atbilstoši mērķim. 5. Jāpiedāvā atbilstošākais risinājums, apskatot piedāvāto digitālo risinājumu problēmsituācijai darba dzīvē.
Moduļa nozīme un vieta kartē	<p>Īsteno kā mūžizglītības moduli, ja netiek īstenots informātikas pamatkurss vai tehnoloģiju mācību jomā – datorika, dizains un tehnoloģija un programmēšana.</p>

Moduļa „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas” (2. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: veidot digitālo saturu atbilstoši profesionālās darbības specifikai, ievērojot iespējamos drošības riskus.</p> <p>Zina: strukturētu dokumentu un izklājlapu veidošanas principus, digitālo attēlu, audio un video datņu apstrādes principus, datu analīzes metodes, datubāzes atbilstoši to mērķiem, tēmai, saturam, auditorijai un tehnoloģijām.</p> <p>Izprot: digitālā satura radīšanas nozīmi profesionālās darbības nodrošināšanai, ievērojot informācijas tehnoloģiju drošības un personas datu aizsardzības prasības</p>	50% no moduļa kopējā apjoma	<p>Nosauc un raksturo ar piemēriem programmatūras dzīves cikla posmus, ikdienas darba procesus, atpazīst automatizācijai piemērotas daļas ikdienas darba procesos un plāno to automatizāciju.</p>	<p>Analizē programmatūras dzīves cikla galvenos posmus, t.sk. specificēšanu, projektēšanu, izstrādi, testēšanu, uzturēšanu, un piedāvā automatizācijai piemērotas daļas ikdienas darba procesos un analizē to automatizācijas iespējas.</p>
		<p>Sagatavo un rediģē ar palīdzību strukturētus dokumentus, iekļaujot dažādus objektus un izmantojot darba efektivitātes un automatizācijas rīkus un izklājlapas, veic nepieciešamos aprēķinus.</p>	<p>Patstāvīgi sagatavo, rediģē un formatē lielus, strukturētus dokumentus, iekļaujot dažādus objektus un izklājlapas, izmanto lietotņu darba efektivitātes un automatizācijas rīkus, veic datu atlasī un aprēķinus atbilstoši kritērijiem, kā arī ievades un formulu validāciju atbilstoši lietotāja datu apstrādes vajadzībām un savam izvēlētajam risinājumam.</p>
		<p>Izmanto datu analīzes lietotnes mācību procesā iegūto datu strukturēšanai.</p>	<p>Patstāvīgi veido savu risinājumu mācību procesā iegūto datu strukturēšanai un attēlošanai atbilstoši grafikas dizaina noformējuma pamatprincipiem, izmantojot datu analīzes automatizācijas un vizualizācijas lietotnes.</p>
		<p>Veido un apstrādā digitālus attēlus, audio un video datnes un raksturo praktiskus tehnoloģiskos risinājumus datorizētu telpisku modeļu, digitālu rasējumu un attēlu izveidei.</p>	<p>Veido un apstrādā digitālus attēlus, audio un video datnes, izvēloties lietotnes atbilstoši dotajam uzdevumam, un salīdzina dažādus praktiskus tehnoloģiskos risinājumus datorizētu telpisku modeļu, digitālu rasējumu un attēlu izveidei, ievērojot</p>

			informāciju par darba apstākļu ietekmi uz lietotāju veselību un vidi.
		Skaidro pamatjēdzienus un veic datu izguvi un apstrādi no publiski pieejamām datubāzēm, nosauc nozares specializētās datubāzes.	Patstāvīgi veido datubāzes, novēršot datu dublēšanos, un veic datu izguvi un pēcāpstrādi no publiski pieejamām un specializētajām datubāzēm atbilstoši nozares specifikai.
2. Spēj: atpazīt un analizēt informācijas dizaina risinājumus, to izstrādes tehnoloģiskos procesus, to ietekmi uz lietotāju. Zina: mediju veidus, medijpratības principus, informācijas ticamības kritērijus, informācijas dizaina procesu, iesaistītos darbiniekus, to lomas, uzdevumus. Izprot: informācijas dizaina risinājumu sniegtās iespējas mūsdienīgas saziņas veidošanā.	25% no moduļa kopējā apjoma	Atrod informāciju medijos atbilstoši dotajam uzdevumam. Raksturo vismaz divos medijos izmantotos informācijas dizaina risinājumus, analizē konkrēto piemēru priekšrocības un trūkumus, nosaka, dizaina risinājuma iesaistīto darbinieku lomu risinājumu izstrādes procesā. Plāno informācijas dizaina risinājumus, veido dažādus modeļus un variantus, testē tos un piedāvā ierosinājumus izstrādes darba plāna pilnveidei.	Atrod informāciju dažādos medijos atbilstoši izvirzītajam mērķim. Salīdzina un analizē medijos izmantotos informācijas dizaina risinājumus, to priekšrocības un trūkumus un iesaistīto darbinieku lomu dizaina risinājumu izstrādes procesā, reflektē par savām prasmēm un profesionālajām interesēm. Plānojot informācijas dizaina risinājumu, veido dažādus modeļus un variantus, testē un lieto radīto risinājumu iterācijas, analizē iegūtos datus un formulē pamatotus ierosinājumus izstrādes darba plāna pilnveidei.
3. Spēj: lietot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas profesionālajā darbā, ievērojot programmatūras licences nosacījumus, intelektuālā īpašuma un personas datu aizsardzību. Zina: nozares specializētās datorprogrammas, to izmantošanas iespējas un nosacījumus. Izprot: nozares specializēto datorprogrammu un saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīku un citu interneta pakalpojumu lietošanas nepieciešamību un piemērotību profesionālajā darbībā.	25% no moduļa kopējā apjoma	Klasificē nozares specializētās datorprogrammas, raksturo to darbības pamatprincipus un apraksta to izmantošanas iespējas. Profesionālajā darbībā lieto specializētās datorprogrammas un piemērotus saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīkus un citus interneta pakalpojumus, ievērojot īpašuma tiesību un personu datu aizsardzības nosacījumus.	Analizē nozares specializētās datorprogrammas, izvērtē to darbības pamatprincipus un izmantošanas iespējas. Izvēlas, pielāgo atbilstoši situācijai un profesionālajā darbībā lieto specializētās datorprogrammas un piemērotus saziņas, informācijas ieguves un apmaiņas rīkus un citus interneta pakalpojumus, ievērojot īpašuma tiesību un personu datu aizsardzības nosacījumus.

Moduļa „Valodas, kultūras izpratne un izpausmes” (1. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	Sekmēt izglītojamo spējas, izraisot interesi un zinātkāri par valodām un starpkultūru saziņu, pilnveidojot izglītojamo zināšanas un izpratni par vietējo, valsts un Eiropas kultūras mantojumu un tā vietu pasaulē, veicinot izpratni par valodas un kultūras daudzveidību, nodrošinot profesionālās terminoloģijas apguvi svešvalodā(-s) izvēlētajā nozarē/sectorā un izglītojamo iespējas realizēt starptautiskās mobilitātes aktivitātes profesionālajā jomā.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamo prasmes: 1. Novērtēt kultūru kā vērtību. 2. Lietot atbilstošo nozares/sectora profesionālās leksikas krājumu. 3. Pilnveidot valodas prasmes, noteikt tālākos mācību mērķus. 4. Raksturot nacionālās kultūras vērtības kā sistēmu un identifikācijas pamatu. 5. Toleranti veidot attiecības ar dažādu kultūru un subkultūru, reliģiju un dzimumu pārstāvjiem, saglabājot savu nacionālo identitāti. 6. Skaidrot kultūras un mākslas izpausmes veidus.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūta pamatzglītība
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Valodas, kultūras izpratne un izpausmes (1. līmenis)" apguves noslēgumā izglītojamie kārto pārbaudījumu – prezentē portfolio. Portfolio sadaļas: Plakāts/infografika u.c. par kultūras komponentiem. Argumentētā eseja, piemēram, "Kultūra – personības attīstības instruments un resurss". Profesionālo terminu vārdnīca ar skaidrojumiem un lietojuma piemēriem. Diskusijas "Valodu prasmes loma profesionālajā un personības pilnveidē" apkopojums. Europass CV. Motivācijas vēstule. Eiropas Valodu portfeļa daļas (Valodu pase, Valodu biogrāfija, valodu dosjē). Ieskats kādā subkultūrā. Ideju karte par kultūras formu daudzveidību, to vietu un nozīmi sabiedrības veidošanā, attīstībā, sadzīves un kultūras organizācijā. Gan pedagogs novērtē paveikto 10 ballu skalā, gan izglītojamie savstarpēji novērtē darbus, gan pats izglītojamais savu sniegumu izvērtē pašnovērtējumā pēc pedagoga sagatavotas pašnovērtējuma veidlapas ar vērtēšanas kritērijiem.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis iekļaujams profesionālās izglītības programmās 3. un 4. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņu profesionālās kvalifikācijas apguvei.

Moduļa „Valodas, kultūras izpratne un izpausmes” (1. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: novērtēt kultūru kā vērtību.</p> <p>Zina: kultūras komponentus.</p> <p>Izprot: kultūru kā procesu, kurā iekļauta visa sabiedrība, un kultūras nozīmi personības attīstībā.</p>	5% no moduļa kopējā apjoma	Identificē kultūras komponentus. Definē kultūru kā procesu, kurā iesaistīta visa sabiedrība. Nosauc un vispārīgi raksturo kultūras nozīmi personības attīstībā.	Raksturo un salīdzina kultūras komponentus. Ilustrē ar piemēriem kultūru kā procesu, kurā iesaistīta visa sabiedrība. Izskaidro ar vairākiem piemēriem kultūras nozīmi personības attīstībā.
<p>2. Spēj: lietot atbilstošo nozares/sekтора profesionālās leksikas krājumu.</p> <p>Zina: nozarē/sectorā lietoto terminoloģiju svešvalodā.</p> <p>Izprot: valodu prasmes nozīmīgumu profesionālajā un personības pilnveidē.</p>	50% no moduļa kopējā apjoma	Ar vienkāršiem teikumiem apraksta svešvalodā profesijas mērķus un uzdevumus. Ar īsiem teikumiem veido vienkāršu aprakstu par darba procesā izmantojamajiem materiāliem/produktiem, iekārtām, darba instrumentiem, tehnoloģiskajiem procesiem. Apraksta valodu prasmes nozīmi karjeras veidošanā. Lieto svešvalodā terminoloģiju, kas saistīta ar profesiju. Uzdod jautājumus, uztver teksta galveno domu. Ar pedagoga palīdzību izveido Europass CV un motivācijas vēstuli.	Svešvalodā skaidri un detalizēti raksturo profesijas mērķus, uzdevumus un profesijas vietu nozarē. Veido detalizētus, sistēmiskus aprakstus un izklāstus par darba procesā izmantojamajiem materiāliem/produktiem iekārtām, darba instrumentiem, tehnoloģiskajiem procesiem. Novērtē valodu prasmes nozīmi karjeras veidošanā. Sazinās profesionālajā svešvalodā. Diskutē. Piedāvā problēmu risinājumu. Patstāvīgi izveido Europass CV un motivācijas vēstuli.
<p>3. Spēj: pilnveidot valodas prasmes, noteikt tālākos mācību mērķus.</p> <p>Zina: jēdzienus Eiropas Valodu portfelis, Valodu pase, Valodu biogrāfija, dosjē, sociālie tīkli.</p> <p>Izprot: komunikācijas un kultūras savstarpējo saistību un komunikāciju kā kultūras aktivitāti.</p>	10% no moduļa kopējā apjoma	Definē jēdzienus Eiropas Valodu portfelis, Valodu pase, Valodu biogrāfija, dosjē, sociālie tīkli. Nosauc valodas apguves iespējas, izmantojot sociālos tīklus. Nosauc valodas prasmes līmeņu kritērijus.	Izveido Valodu pasi, Valodu biogrāfiju un dosjē. Izvērtē valodas apguves iespējas, izmantojot sociālos tīklus. Veic pašvērtējumu, lai noteiktu savu valodas prasmes līmeni.

<p>4. Spēj: raksturot nacionālās kultūras vērtības kā sistēmu un identifikācijas pamatu.</p> <p>Zina: jēdzienus vērtība, garīgās un materiālās vērtības, nacionālās un internacionālās vērtības, indivīda un sabiedrības vērtības, reliģija, tradīcijas, kultūras kanons.</p> <p>Izprot: kultūras kanona lomu un vērtību pasaules un Latvijas kultūrā</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Izvērtē vērtību nozīmi savā dzīvē. Nosauc kopīgo un atšķirīgo rietumu un austrumu kultūrā. Identificē kultūras tradīciju veidošanās, saglabāšanas un pārmantojamības raksturu. Skaidro kultūru savstarpējo saistību, formu un elementu pārmantojamību, ietekmi pasaules un Latvijas kultūrā. Pamato nepieciešamību iesaistīties sabiedrības un kultūrvides veidošanas procesos. Nosauc izcilākos sasniegumus savā kultūrā.</p>	<p>Izvirza hipotēzi par vērtību nozīmi un lomu savā un sabiedrības dzīvē un pierāda to. Stiprina Latvijas kultūrtelpu kā sabiedrību saliedējošu pamatu un veicina tās popularizēšanu Eiropas un pasaules līmenī. Salīdzina un diskutē par tradīciju noturīgumu un mainību austrumu un rietumu kultūrā. Skaidro un raksturo tradīciju pārmantošanas iespējas un veidus tradicionālajā un mūsdienu kultūrā. Salīdzina pasaules un Latvijas kultūras informatīvos avotus un liecības. Sasaista vienotu vēsturisko vērtību apzināšanos ar savu piederību Latvijai. Ar vairākiem argumentiem izskaidro nepieciešamību iesaistīties sabiedrības un kultūrvides veidošanas procesos. Analizē iesaistīšanās virzienus. Novērtē un analizē izcilākos sasniegumus savā kultūrā.</p>
---	------------------------------------	---	---

<p>5. Spēj: toleranti veidot attiecības ar dažādu kultūru un subkultūru, reliģiju un dzimumu pārstāvjiem, saglabājot savu nacionālo identitāti.</p> <p>Zina: jēdzienus popkultūra, subkultūra, kontrkultūra, hipiji, panki, goti, tolerance, globalizācija, kultūrdialogs, stereotipi, kultūras šoks.</p> <p>Izprot: sabiedrības lomu dažādu sabiedrības grupu kultūras veidošanā un pastāvēšanā.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Identificē sabiedrības, dažādu sociālo grupu mijiedarbību un izpausmes kultūrtelpā.</p> <p>Paskaidro jēdzienu kontrkultūra.</p> <p>Identificē subkultūras pēc to pazīmēm.</p> <p>Raksturo savu nacionālo kultūrintitāti.</p> <p>Definē jēdzienu globalizācija.</p> <p>Definē jēdzienus stereotips un stereotipiskās domāšanas izpausmes.</p> <p>Raksturo kultūras šoka būtību, izpausmes radītājus un stadijas.</p> <p>Izskaidro tolerances jēdziena būtību un pamato nepieciešamību veidot pozitīvas attiecības ar dažādu kultūru un reliģiju pārstāvjiem.</p> <p>Nosauc idejas starpkultūru attiecību problēmu risināšanai.</p>	<p>Novērtē sabiedrības, dažādu sociālo grupu mijiedarbību un izpausmes kultūrtelpā.</p> <p>Novērtē kontrkultūras parādības sabiedrībā.</p> <p>Raksturo un analizē dažādas subkultūras, to izpausmes un liecības.</p> <p>Izvērtē un pamato savu vietu kultūrprocesu veidošanā.</p> <p>Salīdzina un raksturo globalizācijas izpausmes.</p> <p>Identificē stereotipiskās domāšanas veidu, analizē tā rašanās cēloņus.</p> <p>Analizē kultūras šoka rašanās cēloņus.</p> <p>Raksturo tolerances būtību, ilustrējot ar vairākiem piemēriem. Formulē secinājumus, kāpēc nepieciešams veidot pozitīvas attiecības ar dažādu kultūru, reliģiju un dzimumu pārstāvjiem.</p> <p>Analizē starpkultūru problēmu cēloņus, formulē ieteikumus starpkultūru komunikācijas veicināšanai.</p>
<p>6. Spēj: skaidrot kultūras un mākslas izpausmes veidus.</p> <p>Zina: mākslas veidus un moderno tehnoloģiju nozīmi kultūrā.</p> <p>Izprot: kultūras un mākslas formu daudzveidību, to vietu un nozīmi sabiedrības veidošanā, attīstībā, sadzīves un kultūras organizācijā.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc dažādas mākslas izpausmes formas.</p> <p>Nosauc nozīmīgākos mākslas stilus un virzienus.</p> <p>Nosauc ievērojamākās kultūras vērtības pasaules muzejos.</p> <p>Demonstrē faktus un ideju izpratni par kultūras formu lomu sabiedrības attīstībā, sadzīves un kultūras organizācijā.</p>	<p>Raksturo un salīdzina dažādās mākslas izpausmes formas.</p> <p>Raksturo nozīmīgākos mākslas stilus un virzienus.</p> <p>Raksturo un novērtē izcilākās kultūras vērtības pasaules muzejos.</p> <p>Novērtē un raksturo mākslas darbus un kultūras objektus to kultūrvēsturiskā kontekstā.</p>

Moduļa „Valodas, kultūras izpratne un izpausmes” (2. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	Skmēt izglītojamo spējas apgūt starpkultūru zināšanas un prasmes, veicinot izglītojamo interesi un zinātkāri par valodām un starpkultūru saziņu, pilnveidojot izglītojamo profesionālās saziņas prasmes svešvalodās, kultūras pastāvēšanas un darbības indikatoriem, spēju novērtēt kultūras sasniegumus, vēlmi iesaistīties kultūrprocesu veidošanā, izmantot iegūtās starpkultūru zināšanas profesionālo pienākumu veikšanā un starptautiskās mobilitātes aktivitātēs.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamo prasmes: 1. Formulēt savu pasaules izpratni, veidojot pozitīvas attiecības ar dažādu tautību un nacionalitāšu pārstāvjiem. 2. Novērtēt vērtību un ideālu mainības cēloņus dažādās kultūrās. 3. Apzināties savu nacionālo kultūrientitāti, saskatīt savu vietu kultūrprocesu veidošanā. 4. Salīdzināt, analizēt un vērtēt kultūras sasniegumus, liecības un informatīvos avotus. 5. Lietot profesionālajā saziņā vienu svešvalodu un izmantot profesionālo terminoloģiju vismaz divās valodās rakstiski un mutiski.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūts modulis "Valodas, kultūras izpratne un izpausmes (1. līmenis)".
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Valodas, kultūras izpratne un izpausmes (2. līmenis)" apguves noslēgumā izglītojamie kārtā pārbaudījumu – prezentē portfolio. Portfolio sadaļas: Intervijas, piemēram, par starpkultūru attiecībām Latvijā. Patstāvīgi izvēlēts teksts par nozares/sekтора aktualitātēm (apjoms 5000 rakstu zīmes) un sagatavota prezentācija par izvēlēto tekstu, izmantojot profesionālo terminoloģiju. Argumentētā eseja par kādu no kultūrām, piemēram, "Tradīcijas rietumu un austrumu kultūrā, noturīgais un mainīgais kultūrā". Kāda UNESCO reģistrā iekļauta Latvijas kultūrvēsturiskā objekta prezentācija. Projekta darba rezultātu apkopojums, piemēram, par tādiem kultūras indikatoriem kā nauda vai svētki. EUROPASS CV, motivācijas vēstule (pilnveidoti pēc moduļa "Valodas, kultūras izpratne un izpausmes (1. līmenis)" apguves), aizpildīta anketa, izvērtētas soft skills ("mīkstās prasmes") vienā no svešvalodām. Uzskates līdzekļi – domu kartes, shēmas, tabulas, plāni, kartes, zīmējumi par svešvalodu lietošanu profesionālajā jomā. Gan pedagogs novērtē paveikto 10 ballu skalā, gan izglītojamie savstarpēji novērtē darbus, gan pats izglītojamais savu sasniegumu izvērtē pašnovērtējumā pēc pedagoga sagatavotas pašnovērtējuma veidlapas ar vērtēšanas kritērijiem.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis iekļaujams profesionālās izglītības programmās 3. un 4. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņu profesionālās kvalifikācijas apguvei.

Moduļa „Valodas, kultūras izpratne un izpausmes” (2. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: formulēt savu pasaules izpratni, veidojot pozitīvas attiecības ar dažādu tautību un nacionalitāšu pārstāvjiem.</p> <p>Zina: jēdzienus integrācija, lojalitāte, starpkultūru attiecības, pozitīva domāšana, uzvedības standarts.</p> <p>Izprot: starpkultūru izglītības lomu integrācijas procesos un līdzdalību sabiedrības dzīvē.</p>	6% no moduļa kopējā apjoma	<p>Izskaidro valodu apguves nozīmību integrācijas procesā.</p> <p>Izskaidro valodas nozīmi pozitīva starpkultūru dialoga veidošanā.</p> <p>Definē jēdzienus integrācija, lojalitāte, starpkultūru attiecības, pozitīva domāšana, uzvedības standarts.</p>	<p>Novērtē valodu apguves nozīmību integrācijas procesā.</p> <p>Pilnveido valodu pozitīva starpkultūru dialoga veidošanai.</p> <p>Minot piemērus, izskaidro jēdzienus integrācija, lojalitāte, starpkultūru attiecības, pozitīva domāšana, uzvedības standarts.</p>
<p>2. Spēj: novērtēt vērtību un ideālu mainības cēloņus dažādās kultūrās.</p> <p>Zina: saistību starp vērtībām, ideāliem un tradīcijām savā un sabiedrības dzīvē.</p> <p>Izprot: kultūras vērtību daudzveidību, raksturojot un novērtējot sabiedrību, pieņemto ideālu, kultūrmeta vērtību sistēmu un normas pasaulē un Latvijā, apzinoties kultūras mantojuma, tradīciju lomu un vērtību pasaules un Latvijas kultūrā.</p>	12% no moduļa kopējā apjoma	<p>Nosauc vērtību un ideālu mainību cēloņus dažādās kultūrās.</p> <p>Definē jēdzienus kultūras normas, ideāli, nacionālās un internacionālās vērtības, kultūras mantojums, UNESCO, kultūrvaronis, līderis, elks, ģēnijs.</p> <p>Raksturo līdera, kultūrvaroņa, ģēnija, elka vietu un lomu sabiedrībā un kultūrā.</p> <p>Nosauc kultūru savstarpējo saistību pazīmes, iegūmē formu un elementu pārmantojamību pasaules un Latvijas kultūrā.</p> <p>Nosauc UNESCO darbības principus.</p> <p>Nosauc UNESCO reģistrā iekļautos Latvijas kultūrvēsturiskos objektus.</p>	<p>Raksturo un uzskatāmi pierāda vērtību un ideālu mainības cēloņus dažādās kultūrās.</p> <p>Minot piemērus, izskaidro jēdzienus kultūras normas, ideāli, nacionālās un internacionālās vērtības, kultūras mantojums, UNESCO, kultūrvaronis, līderis, elks, ģēnijs.</p> <p>Raksturo un novērtē sabiedrībā pieņemtos ideālus, kultūrmeta vērtību sistēmu un normas pasaulē un Latvijā.</p> <p>Salīdzina un analizē pasaules un Latvijas kultūras informatīvos avotus un liecības.</p> <p>Skaidro UNESCO darbības principus.</p> <p>Nosauc un novērtē savas kultūras izcilākos kultūrobjektus, kas iekļauti UNESCO reģistros.</p>

<p>3. Spēj: apzināties savu nacionālo kultūrintitāti, saskatīt savu vietu kultūrprocesu veidošanā.</p> <p>Zina: eurocentrisma iezīmes rietumu kultūrā un multikulturālisma pazīmes.</p> <p>Izprot: indivīda un sabiedrības lomu dažādu sabiedrības grupu kultūras veidošanā un pastāvēšanā, saskatot starpkultūru problēmu cēloņus, izvirzot un formulējot starpkultūru komunikācijas iespējas.</p>	<p>12% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Apraksta masu kultūras un elitārās kultūras pazīmes.</p> <p>Paskaidro atšķirības starp etnisko, nacionālo un multikulturālo identitāti.</p> <p>Sistematizē zināšanas un prasmes par kultūras izpausmju daudzveidību un mijiedarbību mūsdienās.</p> <p>Definē jēdzienu eurocentrisms.</p> <p>Apraksta kādu no pasākumiem un identificē to kā nozīmīgu kultūras pasākumu.</p>	<p>Skaidro un raksturo masu un elitārās kultūras izpausmes formas un liecības.</p> <p>Salīdzina etnisko, nacionālo un multikulturālo identitāti. Klasificē nacionālās un multikulturālās kultūras īpatnības. Pēta un analizē kultūras piederības, konkrētu kultūru pazīmes, kultūras mantojuma, kultūru mijiedarbības un kultūras komercializācijas izpausmes.</p> <p>Raksturo eurocentrisma ideju kā kultūras dialoga konceptu. Argumentēti pamato savu attieksmi eurocentrisma jautājumā.</p> <p>Raksturo un novērtē savu nacionālo kultūrintitāti, saskata savu vietu kultūrprocesu veidošanā.</p>
<p>4. Spēj: salīdzināt, analizēt un vērtēt kultūras sasniegumus, liecības un informatīvos avotus.</p> <p>Zina: indikatoru mijiedarbību dažādās kultūrās.</p> <p>Izprot: kultūras pastāvēšanas un darbības indikatorus un to īpatsvaru kultūras veidošanā.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Definē jēdzienu kultūras indikatori un nosauc galvenos kultūras indikatorus.</p> <p>Analizē kultūras norišu interpretēšanas robežas.</p> <p>Novērtē savas radošās prasmes.</p>	<p>Atklāj būtiskākos dažādu kultūru indikatorus katrā no kultūrām un min kultūras indikatoru piemērus.</p> <p>Interpretē dažādu indikatoru mijiedarbību dažādās kultūrās, pamato mainīguma iemeslus.</p> <p>Iesaistoties vietēja vai valsts mēroga kultūras notikumos, kā arī radot konkrētai mērķauditorijai paredzētu kultūras produktu, reflektē savas radošās prasmes.</p>
<p>5. Spēj: lietot profesionālajā saziņā vienu svešvalodu un izmantot profesionālo terminoloģiju vismaz divās valodās rakstiski un mutiski.</p> <p>Zina: profesionālo terminoloģiju un valodas apguves iespējas profesionālo zināšanu pilnveidei.</p> <p>Izprot: informācijas tehnoloģiju izmantošanas nozīmīgumu valodu apguvē un darba tirgus izpētē.</p>	<p>50% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Raksturo starpkultūru nozīmi valodas apguvē.</p> <p>Definē valodu prasmes nozīmi karjeras veidošanā, veido Europass CV, motivācijas vēstuli vienā no svešvalodām.</p> <p>Nosauc un analizē informācijas tehnoloģiju izmantošanas iespējas valodu apguvē un darba tirgus izpētē.</p> <p>Lieto profesionālo terminoloģiju.</p> <p>Veido vienkāršus tekstus. Aizpilda vai pēc norādījumiem veido ar profesiju saistītu dokumentāciju.</p> <p>Nosauc valodas apguves iespējas profesionālo zināšanu pilnveidei (piemēram, video, lasāmviela, telefonsaruna, dialogs).</p>	<p>Ilustrē ar piemēriem un izskaidro starpkultūru nozīmi valodas apguvē.</p> <p>Novērtē valodu prasmes nozīmi karjeras veidošanā. Patstāvīgi veido Europass CV, motivācijas vēstuli, aizpilda anketu.</p> <p>Patstāvīgi izmanto informācijas tehnoloģiju iespējas valodu apguvē un darba tirgus izpētē.</p> <p>Lieto plašu profesionālās leksikas krājumu profesionālajā saziņā.</p> <p>Veido labi strukturētus, detalizētus tekstus. Aizpilda vai patstāvīgi veido ar profesiju saistītu dokumentāciju.</p> <p>Definē priekšrocības un ierobežojumus valodas profesionālās pilnveides avotos.</p> <p>Novērtē savas klausīšanās un runāšanas prasmes līmeņus.</p>

Moduļa „Iniciatīva un uzņēmējdarbība” (1. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	Attīstīt izglītojamo spējas patstāvīgi izstrādāt biznesa ideju, izvērtēt uzņēmējdarbības priekšnosacījumus un biznesa plāna izstrādei nepieciešamo informāciju, veicinot izglītojamo interesi par komercdarbības uzsākšanu, iniciatīvu, radošumu, kritisku domāšanu.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamo prasmes: 1. Izskaidrot uzņēmējdarbības pamatjēdzienus. 2. Izstrādāt biznesa ideju. 3. Izvēlēties produktu konkrētai klientu grupai. 4. Noteikt produkta unikālās īpašības. 5. Izmantot svarīgākos produktu izplatīšanas kanālus. 6. Izvēlēties efektīvāko attiecību formātu ar klientu. 7. Prognozēt ienākumu plūsmu. 8. Noteikt nepieciešamos resursus produkta ražošanai. 9. Aprēķināt nodokļus pašnodarbinātām personām. 10. Izvēlēties efektīvākās aktivitātes produkta radīšanai un mārketingam. 11. Izvēlēties atbilstošākos sadarbības partnerus. 12. Aprēķināt izmaksas. 13. Aizpildīt dokumentus, lai reģistrētos par pašnodarbinātu personu. 14. Veikt vienkāršotu grāmatvedības uzskaiti.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūta pamatzglītība
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Iniciatīva un uzņēmējdarbība (1. līmenis)" apguves gaitā izglītojamie veido portfolio par biznesa ideju, izvēlēto produktu, produkta izplatīšanas kanāliem, naudas plūsmu, nepieciešamajiem resursiem, sadarbības partneriem, piemērojamajiem nodokļiem, dokumentiem, kas nepieciešami, lai reģistrētos par pašnodarbinātu personu, vienkāršotas grāmatvedības uzskaiti un noslēgumā prezentē to.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Moduli "Iniciatīva un uzņēmējdarbība (1. līmenis)" īsteno kā mūžizglītības moduli profesionālās pamatzglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās un profesionālās tālākizglītības programmās vai neformālās izglītības programmās. Pēc tā apguves var sekot moduļa " Iniciatīva un uzņēmējdarbība (2. līmenis)" apguve.

Moduļa „Iniciatīva un uzņēmējdarbība” (1. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: izskaidrot uzņēmējdarbības pamatjēdzienus.</p> <p>Zina: uzņēmējam nepieciešamās rakstura īpašības un kompetences.</p> <p>Izprot: uzņēmēja rakstura īpašību un kompetenču nozīmi uzņēmējdarbībā.</p>	5% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc uzņēmējdarbības jēdzienus un raksturo to būtību. Nosauc uzņēmējam nepieciešamās rakstura īpašības un kompetences.	Izskaidro uzņēmējdarbības pamatjēdzienus, raksturo to būtību un nozīmi. Raksturo uzņēmējam nepieciešamās rakstura īpašības un kompetences, ilustrējot to ar vairākiem piemēriem.
<p>2. Spēj: izstrādāt biznesa ideju.</p> <p>Zina: dažādas ideju ģenerēšanas "tehnikas".</p> <p>Izprot: biznesa idejas nozīmi uzņēmējdarbības attīstīšanai.</p>	7% no moduļa kopējā apjoma	Piedalās fragmentāri diskusijā par uzņēmējdarbības sākšanu bez pamatojuma. Piedalās biznesa idejas izstrādē un skaidro to. Uzņēmumam izvēlas nosaukumu.	Pamato savu motivāciju sākt uzņēmējdarbību. Pārlicinoši pamato savu biznesa ideju. Uzņēmumam izvēlas nosaukumu un to pamato.
<p>3. Spēj: izvēlēties produktu konkrētai klientu grupai.</p> <p>Zina: klientu segmentācijas (vispārīgie) pamatprincipi, klientu grupas.</p> <p>Izprot: klienta vajadzības un vēlmes atkarībā no klientu mērķa grupas.</p>	5% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc produkta mērķa grupas. Nosauc klientu grupas. Nosauc klientu vajadzības. Vispārīgi raksturo potenciālo klientu. Nosauc labuma saņēmējus no produkta.	Raksturo produkta mērķa grupas. Raksturo klientu grupas. Analizē klientu vajadzības. Detalizēti raksturo potenciālo klientu. Pamato viedokli par labuma saņēmējiem no produkta.
<p>4. Spēj: noteikt produkta unikālās īpašības.</p> <p>Zina: piedāvātā produkta īpašības.</p> <p>Izprot: produkta unikālās vērtības nozīmi klientu izvēlē.</p>	10% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc produktu, kuri tiks piedāvāti klientam. Nosauc taustāmās un netaustāmās produkta īpašības, kuru dēļ klienti pirks produktu. Nosauc klienta ieguvumus, iegādājoties piedāvāto produktu.	Pamato produkta izvēli, kuri tiks piedāvāti klientam. Raksturo taustāmās un netaustāmās produkta īpašības, kuru dēļ klienti pirks produktu. Analizē klienta ieguvumus, iegādājoties piedāvāto produktu.

<p>5. Spēj: izmantot efektīvus produkta izplatīšanas kanālus.</p> <p>Zina: produktu izplatīšanas kanālus.</p> <p>Izprot: efektīvu produkta izplatīšanas kanālu izmantošanu klientu piesaistē.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc galvenos produkta izplatīšanas kanālus.</p> <p>Izvēlas konkrētus produkta izplatīšanas kanālus.</p>	<p>Raksturo galvenos produkta izplatīšanas kanālus.</p> <p>Pamato izplatīšanas kanālu izvēli.</p>
<p>6. Spēj: izvēlēties efektīvāko attiecību formātu ar klientu.</p> <p>Zina: pirkšanas lēmumu ietekmējošos faktoros.</p> <p>Izprot: klientu rīcību tirgū.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc nozīmīgākos saskarsmes pamatprincipus ar klientu.</p> <p>Sasaista pirkšanas lēmumu ar attiecībām ar klientu</p> <p>Nosauc izmaksu pozīcijas attiecību uzturēšanai ar klientiem.</p>	<p>Raksturo nozīmīgākos saskarsmes pamatprincipus ar klientu.</p> <p>Sasaista un izvērtē pirkšanas lēmumu ar attiecībām ar klientu.</p> <p>Analizē izmaksu pozīcijas attiecību uzturēšanai ar klientiem.</p>
<p>7. Spēj: prognozēt ienākumu plūsmu.</p> <p>Zina: ienākumu veidošanās principus.</p> <p>Izprot: regulāru ienākumu nodrošināšanas būtību.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc kritērijus, par ko klients gatavs maksāt.</p> <p>Nosauc cenu politikas veidošanas principus.</p> <p>Nosauc maksāšanas veidus.</p> <p>Nosauc ienākumu avotus.</p>	<p>Analizē kritērijus, par ko klients gatavs maksāt.</p> <p>Raksturo cenu politikas veidošanas principus.</p> <p>Analizē maksāšanas veidu priekšrocības un trūkumus.</p> <p>Raksturo ienākumu avotus; analizē ienākumu plūsmu un ienākumu struktūru.</p>
<p>8. Spēj: noteikt nepieciešamos resursus produkta ražošanai.</p> <p>Zina: resursu iedalījumu.</p> <p>Izprot: resursu nozīmi uzņēmējdarbībā.</p>	<p>3% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc galvenos resursus un līdzekļus.</p>	<p>Analizē un izvērtē galvenos resursus un līdzekļus.</p>
<p>9. Spēj: aprēķināt nodokļus pašnodarbinātām personām.</p> <p>Zina: nodokļu veidus.</p> <p>Izprot: nodokļu maksāšanas nozīmi.</p>	<p>7% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc normatīvos dokumentus nodokļu piemērošanai.</p> <p>Nosauc nodokļu veidus pašnodarbinātām personām.</p> <p>Aprēķina nodokļus pašnodarbinātām personām.</p>	<p>Nosauc normatīvos dokumentus nodokļu piemērošanai.</p> <p>Raksturo nodokļu veidus un nosauc likmes pašnodarbinātām personām.</p> <p>Aprēķina nodokļus pašnodarbinātām personām un analizē rezultātus.</p>
<p>10. Spēj: izvēlēties efektīvākās aktivitātes produktu radīšanai un mārketingam.</p> <p>Zina: dažādu aktivitāšu ietekmi uzņēmējdarbībā.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc galvenās aktivitātes, kas saistītas ar produkta radīšanu, izplatīšanu, klientu piesaisti, ieņēmumiem.</p>	<p>Pamato galvenās aktivitātes, kas saistītas ar produkta radīšanu, izplatīšanu, klientu piesaisti, ieņēmumiem.</p>

Izprot: aktivitāšu nozīmi.			
11. Spēj: izvēlēties atbilstošākos sadarbības partnerus. Zina: sadarbības partneru darbības specifiku. Izprot: sadarbības partneru izvēles nozīmi.	5% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc galvenos sadarbības partnerus. Nosauc galvenos piegādātājus. Nosauc un raksturo iespējamās piegādātāju alternatīvas.	Izskaidro un pamato galveno sadarbības partneru izvēli. Pamato galveno piegādātāju izvēli. Pamato piegādātāju alternatīvu izvēli.
12. Spēj: aprēķināt izmaksas. Zina: izmaksu pozīcijas. Izprot: izmaksu nozīmi uzņēmējdarbībā.	10% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc izmaksu veidus un iedalījumu. Nosauc un raksturo būtiskākās izmaksu pozīcijas.	Raksturo izmaksu veidus un iedalījumu. Analizē izmaksu pozīcijas.
13. Spēj: aizpildīt dokumentus, lai reģistrētos par pašnodarbinātu personu. Zina: pašnodarbinātas personas reģistrēšanās procesu. Izprot: dokumentu aizpildīšanas nozīmi.	3% no moduļa kopējā apjoma	Nosauc reģistrēšanās par pašnodarbinātu personu procesa soļus. Aizpilda uzņēmējdarbības reģistrēšanai nepieciešamos dokumentus.	Apraksta reģistrēšanās par pašnodarbinātu personu procesa secīgos soļus. Aizpilda uzņēmējdarbības reģistrēšanai vajadzīgos dokumentus, pamato to nepieciešamību.
14. Spēj: veikt vienkāršā ieraksta grāmatvedības uzskaiti. Zina: ieņēmumu un izdevumu pozīcijas. Izprot: grāmatvedības uzņēmējdarbībā.	5% no moduļa kopējā apjoma	Skaidro grāmatvedības jēdzienus. Nosauc grāmatvedības mērķus. Nosauc grāmatvedības uzdevumus. Nosauc galvenos grāmatvedības datu izmantotājus. Veic vienkāršotu grāmatvedības uzskaiti.	Izskaidro grāmatvedības un uzskaites jēdzienu atšķirības. Klasificē grāmatvedības īpatnības, uzskaites pamatprincipus. Raksturo grāmatvedības uzdevumus un prasības. Raksturo galvenos grāmatvedības datu izmantotājus un viņu mērķus. Veic vienkāršotu grāmatvedības uzskaiti un analizē rezultātus.

Moduļa „Iniciatīva un uzņēmējdarbība” (2. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	Sekmēt izglītojamo spējas patstāvīgi izstrādāt biznesa plānu, izvēloties atbilstošo komercdarbības tiesisko formu un optimālākos finansēšanas avotus, veicinot iniciatīvu, kritisku domāšanu un problēmu risināšanu.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamo prasmes: 1. Izvēlēties biznesa idejai piemērotāko komercdarbības formu, finanšu līdzekļu avotus, ievākt nepieciešamo informāciju. 2. Sagatavot naudas plūsmas grafiku, plānot peļņas vai zaudējumu aprēķinu. 3. Veikt tirgus izpēti un datu analīzi, izstrādāt idejas tirgzinības pasākuma plāna īstenošanai. 4. Pieņemt lēmumus par problēmu risinājumu konkrētās situācijās savas profesionālās darbības jomā. 5. Sagatavot prezentāciju un prezentēt biznesa plānu, argumentēt savu viedokli par iegūtajiem rezultātiem. 6. Izveidot un darboties izglītojamo mācību uzņēmumā. ¹ ¹ pēc izglītojamo izvēles
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūts modulis "Iniciatīva un uzņēmējdarbība (1. līmenis)".
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Iniciatīva un uzņēmējdarbība (2. līmenis)" noslēgumā izglītojamais iesniedz un prezentē (individuāli vai grupā) izstrādāto biznesa plānu, ievērojot biznesa plāna struktūru.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Moduli "Iniciatīva un uzņēmējdarbība (2. līmenis)" īsteno kā mūžizglītības moduli profesionālās vidējās un profesionālās tālākizglītības programmās vai neformālās izglītības programmās.

Moduļa „Iniciatīva un uzņēmējdarbība” (2. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: izvēlēties biznesa idejai piemērotāko komercdarbības formu, finanšu līdzekļu avotus, ievākt nepieciešamo informāciju.</p> <p>Zina: komercdarbības tiesiskās formas izvēles kritērijus, uzņēmuma dibināšanas un reģistrēšanas kārtību, finansēšanas formas un avotus, biznesa plāna struktūru.</p>	20% no moduļa kopējā apjoma	<p>Atrod normatīvos aktus, kas regulē uzņēmējdarbību. Nosauc uzņēmējdarbības ierobežojumus. Nosauc uzņēmējdarbības veidus, kuriem nepieciešamas speciālās atļaujas.</p> <p>Nosauc iespējamās saimnieciskās darbības un uzņēmējdarbības veidus.</p>	<p>Izskaidro normatīvos aktus, kas regulē uzņēmējdarbību un tās ierobežojumus. Izskaidro galvenās darba devēja un darba ņēmēja tiesības un pienākumus. Izskaidro patērētāju tiesības. Pamato speciālo atļauju (licenču) nepieciešamību. Analizē uzņēmējdarbības ietekmi uz apkārtējo vidi.</p>

<p>Izprot: biznesa plāna mērķi un nepieciešamību, iekšējās finansēšanas būtību un ārējās finansēšanas piesaistes iespējas un noteikumus.</p>		<p>Nosauc uzņēmējdarbības mikrovides un makrovides faktoros. Nosauc konkrētus aktuālās inovācijas piemērus uzņēmējdarbībā Latvijā. Nosauc banku un nebanku finansēšanas veidus un izvēlas savam uzņēmējdarbības veidam atbilstošāko. Sniedz piemērus, raksturojot biznesa plāna izstrādāšanas secību. Nosauc biznesa plāna struktūru un apraksta katrā no biznesa plāna daļām iekļaujamo informāciju. Nosauc uzņēmuma dibināšanai un reģistrēšanai nepieciešamos dokumentus, daļēji tos noformē. Nosauc aktuālās uzņēmējdarbības atbalsta iespējas.</p>	<p>Raksturo saimnieciskās darbības un uzņēmējdarbības veidus. Raksturo uzņēmējdarbības mikrovides un makrovides faktoros. Izskaidro makrovides faktoru ietekmi konkrētās nozares uzņēmējdarbībā. Raksturo aktuālās inovācijas uzņēmējdarbībā Latvijā un pasaulē un to lietošanas iespējas uzņēmējdarbībā. Min piemērus. Raksturo uzņēmuma finansēšanas veidus. Izvērtē pieejamos banku un nebanku finanšu avotus. Izvēlas un pamato atbilstošāko finansēšanas veidu savas biznesa idejas īstenošanai. Izskaidro biznesa plāna struktūru, identificē ietveramo informāciju. Skaidro katras biznesa plāna daļā iekļaujamās informācijas saturu. Apraksta uzņēmuma dibināšanas un reģistrēšanas procesa soļus. Noformē nepieciešamos uzņēmuma dibināšanas un reģistrēšanas dokumentus. Novērtē aktuālos uzņēmējdarbības finansiālā atbalsta fondus un atbalsta izmantošanas iespējas.</p>
<p>2. Spēj: sagatavot naudas plūsmas grafiku, plānoto peļņas vai zaudējumu aprēķinu bilances izveidei.</p> <p>Zina: finanšu plānošanas procesu un metodes, naudas plūsmas un peļņas/zaudējumu veidošanās pamatprincipus.</p>	<p>35% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc grāmatvedības mērķus, uzdevumus, raksturo tās nozīmi uzņēmējdarbībā. Nosauc galvenos grāmatvedības datu izmantotājus. Nosauc uzņēmuma rīcībā esošos saimnieciskos līdzekļus un to veidošanās avotus. Definē saimnieciskās darbības</p>	<p>Definē grāmatvedības mērķus un uzdevumus. Izskaidro grāmatvedības nozīmi uzņēmējdarbībā. Pamato grāmatvedības uzskaiti izvirzītās prasības. Raksturo galvenos grāmatvedības datu izmantotājus un viņu mērķus. Raksturo uzņēmuma saimniecisko līdzekļu un to veidošanās avotu</p>

<p>Izprot: grāmatvedības nozīmi un tai izvirzītās prasības.</p>		<p>dokumentu Nosauc katra dokumenta galvenos rekvizītus jēdzienus, raksturo tiem izvirzītās prasības. Izskaidro gada pārskata sagatavošanas nepieciešamību. Nosauc gada pārskata sastāvdaļas. Nosauc bilances sastāvu. Sastāda bilanci. Sagatavo plānotās naudas plūsmas pārskatu. Sastāda peļņas vai zaudējumu aprēķinu</p>	<p>klasifikāciju. Raksturo saimniecisko līdzekļu grupas. Raksturo grāmatvedības dokumentu klasifikāciju. Noformē vienkāršākos grāmatvedības dokumentus. Izskaidro gada pārskata sastāvdaļu nozīmi un sagatavošanas kārtību. Izskaidro bilances būtību. Sastāda bilanci. Raksturo uzņēmuma finansiālo stāvokli. Sagatavo un izvērtē plānotās naudas plūsmas pārskatu. Sastāda un izvērtē peļņas vai zaudējumu aprēķinu.</p>
<p>3. Spēj: izstrādāt idejas tirgzinības pasākuma plāna īstenošanai., balstoties uz tirgus izpēti un datu analīzi.</p> <p>Zina: tirgus izpētes metodes, tirgzinības pasākuma kompleksa elementus.</p> <p>Izprot: tirgus izpētes nozīmi un tirgzinības pasākumu ietekmi uz biznesa idejas īstenošanu.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc tirgzinības iekšējās un ārējās vides faktorus. Nosauc tirgus izpētes metodes, izvēlas atbilstošāko. Veic patērētāju un/vai konkurējošo uzņēmumu izpēti. Apkopo iegūtos tirgus izpētes datus. Nosauc tirgzinības pasākuma kompleksa elementus. Izstrādā tirgzinības pasākumu plānu konkrētam uzņēmumam. Nosauc piemērotākos produkta virzīšanas pasākumu veidus.</p>	<p>Raksturo tirgzinības iekšējās un ārējās vides faktorus. Raksturo tirgus izpētes metodes, novērtē to priekšrocības. Veic patērētāju un/ vai konkurējošo uzņēmumu izpēti. Apkopo un analizē iegūtos tirgus izpētes datus, izskaidro to lietošanas iespējas. Izsaka un pamato savu viedokli par konkrēta uzņēmuma tirgzinības pasākuma kompleksa elementiem. Izstrādā un pamato tirgzinības pasākumu plānu konkrētam uzņēmumam. Izstrādā un analizē piemērotākos produkta virzīšanas pasākumu veidus.</p>
<p>4. Spēj: pieņemt lēmumus par problēmu risinājumu konkrētās situācijās savas profesionālās darbības jomā.</p> <p>Zina: uzņēmuma vadīšanas funkcijas.</p> <p>Izprot: vadīšanas lomu uzņēmējdarbībā.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc vadīšanas funkcijas un plānu veidus. Apraksta konkrēta uzņēmuma vadības veidu un organizatorisko struktūru. Nosauc darbinieku motivēšanas veidus. Raksturo kontroles nepieciešamību un būtību.</p>	<p>Izskaidro vadīšanas funkcijas būtību un sniedz konkrētus piemērus. Raksturo plāna veidus, pamato to izstrādes nepieciešamību. Izstrādā konkrēta uzņēmuma organizatoriskās un pārvaldes struktūras shēmas, pamato tās. Sasaista uzņēmuma organizatoriskās</p>

		<p>Nosauc lēmumu pieņemšanas procesa posmus.</p> <p>Balstoties uz konkrēto situāciju, identificē atsevišķus lēmuma pieņemšanas posmus.</p> <p>Paskaidro informācijas un komunikācijas nozīmi lēmumu pieņemšanā.</p>	<p>un pārvaldes struktūru ar darba tiesiskajām normām.</p> <p>Izstrādā darbinieku motivēšanas plānu.</p> <p>Raksturo un izskaidro kontroles nepieciešamību un būtību.</p> <p>Raksturo lēmuma pieņemšanas procesu. Balstoties uz konkrēto situāciju, pieņem lēmumu un to izvērtē. Izskaidro lēmumu pieņemšanas veidus ar piemēriem.</p> <p>Paskaidro un pamato informācijas un komunikācijas nozīmi lēmumu pieņemšanā.</p>
<p>5. Spēj: sagatavot biznesa plānu un argumentēti prezentēt to.</p> <p>Zina: biznesa plāna struktūru, pamatprincipus un kopsakarības.</p> <p>Izprot: biznesa plāna lietojumu praktiskajā darbībā.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Noformē biznesa plānu, kas iekļauj biznesa plāna pamatelementus.</p> <p>Sagatavo kopsavilkumu, kas vispārīgi dod priekšstatu par izstrādāto biznesa plānu.</p> <p>Vispārīgi izdara secinājumus par iegūtajiem rezultātiem un apraksta priekšlikumus trūkumu novēršanai.</p> <p>Sagatavo vispārīgu prezentāciju, kas kopumā atbilst prasībām.</p> <p>Prezentē savu (savas grupas) biznesa plānu. Nosauc un vispārīgi apraksta iegūtos rezultātus. Kopumā novērtē biznesa idejas dzīvotspēju.</p>	<p>Noformē biznesa plānu, kas pilnībā atbilst biznesa plāna struktūras prasībām.</p> <p>Sagatavo kvalitatīvu biznesa plāna kopsavilkumu, kas dod pilnu un pārlicinošu priekšstatu par izstrādāto biznesa plānu.</p> <p>Apkopo un izdara secinājumus par iegūtajiem aprēķiniem, novērtē tos.</p> <p>Izstrādā kvalitatīvus priekšlikumus uzņēmuma darbības pilnveidošanai, trūkumu novēršanai un efektivitātes paaugstināšanai.</p> <p>Sagatavo prasībām atbilstošu detalizētu prezentāciju.</p> <p>Argumentēti prezentē savu (savas grupas) biznesa plānu, pamato un aizstāv iegūtos rezultātus un analītiski novērtē biznesa idejas dzīvotspēju tirgus apstākļos.</p>

Moduļa „Sociālās un pilsoniskās prasmes” (1. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	Sekmēt izglītojamo spējas analizēt sabiedrības un indivīda savstarpējās attiecības un to regulējumus, izvērtēt apkārtējos notikumus no dažādām perspektīvām, ievērot demokrātiskas sabiedrības pamatvērtības, pieņemt pārdomātus, izsvērtus un atbildīgus lēmumus savas un apkārtējo dzīves kvalitātes uzlabošanai.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamo prasmes: 1. Apzināt sevi kā daļu no mūsdienu sabiedrības. 2. Piedalīties pilsoniskajā un sabiedriskajā dzīvē, balstoties uz izpratni par sociālajiem un politiskajiem konceptiem un struktūrām. 3. Pieņemt lēmumus par darba vai mācību uzdevumu veikšanu. 4. Saskatīt dažādu sabiedrības jomu un parādību saistību ar morāli un tikumību. 5. Risināt problēmas un veikt uzdevumus, izmantojot kognitīvās prasmes un izvēloties piemērotākās metodes un informāciju.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūta pamatzglītība.
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Sociālās un pilsoniskās prasmes (1. līmenis)" apguves rezultātā izglītojamie kārtu pārbaudījumu – prezentē savas zināšanas par valsts iekārtu, valsts pamatlikumu, valsts tiesību sistēmu, morāli, personības lomu lēmumu pieņemšanā. Izglītojamais var veidot portfolio, kurā iekļauti rezultāti par mācību satura apguvi.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis iekļaujams profesionālās izglītības programmās 3. un 4. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņu profesionālās kvalifikācijas apguvei.

Moduļa „Sociālās un pilsoniskās prasmes” (1. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: apzināties sevi kā daļu no mūsdienu sabiedrības.</p> <p>Zina: indivīda/ personības un sabiedrības sadarbības veidus un raksturojumu.</p> <p>Izprot: indivīda/ personības un sabiedrības līdzdarbības veicināšanas</p>	35% no moduļa kopējā apjoma	<p>Atpazīst un interpretē personības iezīmes – īpašības, indivīda sociālās, emocionālās prasmes. Ar piemēriem analizē ieradumu veidošanos (mehānismus). Diskutē par vērtībām – brīvība, godīgums, taisnīgums, solidaritāte, vienlīdzība, ģimene, darbs u.c. Vispārīgi izvērtē kultūras un reliģiskās tradīcijas apkārtējā vidē.</p>	<p>Vērtē savas stiprās un vājās puses, pamatojoties uz paša veidoto savas personības raksturojumu, plāno saviem personiskajiem un profesionālajiem mērķiem atbilstošu ieradumu veidošanos, izvērtējot personisko pieredzi. Detalizēti raksturo sabiedrības pamatvērtības. Izvirza dzīves mērķus un darbojas, lai prognozētu, patstāvīgi pieņemtu</p>

<p>nepieciešamību un apzinās pilsoniskās apziņas avotus.</p>		<p>Pieņem lēmumus un plāno savu nākotnes karjeru, izvairoties no augsta riska uzvedības, lai iekļautos darba tirgū un nepakļautu sevi sociālās atstumtības riskam. Ar dažādiem piemēriem skaidro konkrētus morālās un juridiskās atbildības veidus un izpausmes. Pamatojieties uz Latvijas vēstures 20. gadsimta piemēriem, vērtē vēstures aspektus, kas varētu sekmēt indivīda attieksmi pret valsti un piederības izjūtu valstij. Skaidro savu saikni ar Latvijas valsti, veido aktīvā pilsoņa plānu un īsteno daļu no tā. Definē personības lomu lēmumu pieņemšanā. Pamato riska un aizsargfaktoru ietekmi uz saprātīga lēmuma pieņemšanu. Apraksta problēmas/ darba situācijas, saistītas ar darbinieka izturēšanos vai uzvedību. Vērtē sevi dažādās sociālajās lomās. Izskaidro izvēles brīvību attiecībā uz profesionālās karjeras plānošanu. Pamato profesionālo karjeru kā personīgu mērķi un līdzekli citu sev svarīgu mērķu sasniegšanai. Atpazīst mācīšanās un pašmācības prasmes kā veidu, lai plānotu personīgo profesionālo izaugsmi.</p>	<p>atbildīgus un izsvērtus lēmumus par savu nākotnes darbības jomu (karjeru), ņemot vērā informāciju par izmaiņām darba tirgū, respektējot vajadzības un vērtības. Ar piemēriem ilustrē tiesisko risinājumu situācijām, kur iespējama juridiskās atbildības iestāšanās. Izmantojot piemērus no pagātnes un tagadnes, diskutē par nacionālās identitātes lomu valstiskās identitātes veidošanā. Salīdzina dažādas lēmumu pieņemšanas stratēģijas², piemēram, lēmumu pieņemšanas koks, E. Bono sešu cepuru metode. Vērtē riska un aizsargfaktoru ietekmi uz saprātīga lēmuma pieņemšanu. Analizē problēmsituācijas, izdara secinājumus par pašvērtējuma un pašcieņas nozīmi lēmumu pieņemšanā par savu izturēšanos vai uzvedību. Veido pašvērtējumu, pamatojoties, piemēram, uz savu vērtību, prasmju, spēju, rakstura, temperamenta, vajadzību izpēti. Realizē izvēles brīvību, plānojot profesionālo karjeru. Diskutē par profesionālās pašpilnveides un pilnveidošanās iespējām. Novērtē mācīšanās un pašmācību prasmes kā veidu, lai uzlabotu personīgo profesionālo attīstību saskaņā ar jau izdarīto izvēli.</p>
--	--	---	---

<p>2. Spēj: apzināti piedalīties pilsoniskajā un sabiedriskajā dzīvē, balstoties uz izpratni par sociālajiem un politiskajiem konceptiem un struktūrām.</p> <p>Zina: leģitimitātes nozīmi, sabiedrības un valsts attiecību raksturojumu.</p> <p>Izprot: sabiedrības un indivīda līdzdalību politiskajās un valsts pārvaldes struktūrās.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc valsts iekārtas (unitāra, federatīva valsts, konfederācija) un valsts valdīšanas formas (republika, monarhija). Nosauc politiskos režīmus (autoritārisms, totalitārisms, demokrātija).</p> <p>Definē jēdzienu vara un uzskaita dažādus varas veidus.</p> <p>Nosauc valstu politiskās sistēmas un vardarbības/ nevardarbības ietekmi politikā.</p> <p>Apraksta sabiedrisko attiecību modeļus un to atšķirības. Definē mērķu un līdzekļu problēmas būtību politikā.</p> <p>Apraksta politisko lēmumu pieņemšanas procesu.</p> <p>Nosauc iespējamās politiskās kultūras neievērošanas sekas.</p> <p>Definē likumdevējvaras, izpildvaras un tiesu varas funkcijas. Apraksta Latvijas Republikas valsts iekārtas un pārvaldības formu.</p> <p>Definē un vispārēji skaidro jēdzienu pilsoniskā sabiedrība, kā arī pilsoniskās sabiedrības iezīmes un veidošanos.</p> <p>Uzskaita sabiedrības grupu atšķirīgo vajadzību un interešu veidošanās iemeslus. Apraksta tolerantu attieksmi pret sociālo faktoru atšķirībām.</p> <p>Nosauc valsts pienākumus un devumu indivīdam.</p> <p>Definē nacionālas valsts pastāvēšanas nepieciešamību.</p> <p>Nosauc valsts uzdevumus.</p>	<p>Formulē, kāpēc ir nepieciešama valsts. Izskaidro dažādu valsts iekārtu un pārvaldības formu atšķirības. Skaidro politisko režīmu atšķirības. Ilustrē jēdzienu vara, atšķir dažādus varas veidus un politisku varu no citiem varas izpausmju veidiem. Salīdzina un novērtē valstu politiskās sistēmas un vardarbības/ nevardarbības ietekmi politikā.</p> <p>Salīdzina mūsdienu sabiedrības ideoloģijas, vērtības, izprot politiskās kultūras veidošanās faktoros. Izskaidro vārda brīvības un cenzūras nozīmi diskusiju kultūrā publiskajā telpā. Skaidro politiskās kultūras un politiskās atbildības pārkāpšanas cēloņus un sekas.</p> <p>Izskaidro varas dalīšanas principa nostiprināšanu Latvijas Republikas Satversmē. Izskaidro Latvijas Republikas valsts iekārtas un pārvaldības formu.</p> <p>Izskaidro pilsoniskās sabiedrības būtību un saturu, pilsoņa tiesisko piederību valstij un pilsoniskās līdzdalības formas un nozīmi. Klasificē sabiedrības grupu atšķirīgās vajadzības un intereses. Argumentē attieksmi pret sociālo faktoru atšķirībām. Novērtē savu atbildību pret valsti un valsts atbildību par saviem iedzīvotājiem. Pamato nacionālas valsts pastāvēšanas nepieciešamību. Skaidro valsts uzdevumus.</p>
<p>3. Spēj: pieņemt lēmumu par darba vai mācību uzdevumu veikšanu.</p> <p>Zina: tiesību sistēmas būtību.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc tiesību lokus, tiesību nozares un apakšnozares un apraksta tiesību sistēmu Latvijā. Skaidro normatīvo aktu hierarhiju un sistēmu Latvijā.</p>	<p>Detalizēti raksturo Latvijas tiesību sistēmu – tās iezīmes, tiesību nozares un apakšnozaru regulējuma priekšmetu. Skaidro normatīvo aktu hierarhiju un</p>

<p>Izprot: normatīvo regulējumu piemērošanu profesionālajā darbībā.</p>		<p>Definē tiesību pamatjēdzienus juridiska persona, fiziska persona, personas tiesībspēja un rīcībspēja. Nosauc administratīvā pārkāpuma veidus un atrod normatīvajā aktā atbilstošu soda veidu un mēru, kas var tikt piemēroti. Definē jēdzienus noziedzīgs nodarījums, nevainīguma prezumpcijas princips, taisnīguma princips, sodīšana, kriminālā atbildība. Raksturo administratīvā pārkāpuma un kriminālpārkāpuma piemērus. Formulē darba tiesību regulējuma pamatus, darbinieka tiesības un pienākumus un darba devēja tiesības un pienākumus.² Apraksta kolektīvo darba tiesību būtību, to nozīmi; darbinieka un darba devēja attiecību regulējumu. Identificē intelektuālā īpašuma regulējuma priekšmetu, normatīvos aktus un regulējuma attīstības tendences. Identificē profesionālās darbības nozares normatīvā regulējuma priekšmetu un saturu.</p>	<p>piemērošanu profesionālajā darbībā.</p> <p>Izskaidro tiesību pamatjēdzienu juridiska persona, fiziska persona, personas tiesībspēja un rīcībspēja atšķirību.</p> <p>Izskaidro un pamato administratīvā pārkāpuma veidam atbilstošu soda veidu un mēru, kas var tikt piemēroti.</p> <p>Izskaidro jēdzienus noziedzīgs noziegums, nevainīguma prezumpcijas princips, taisnīguma princips, sodīšana, kriminālā atbildība. Izskaidro atšķirību starp administratīvo atbildību un kriminālatbildību.</p> <p>Skaidro darba tiesību regulējumu un darba līguma būtību un nozīmi.²Skaidro kolektīvo darba tiesību būtību un nozīmi; izstrādā priekšlikumus darbinieka un darba devēja attiecību regulējumam.</p> <p>Skaidro intelektuālā īpašuma nozīmi uzņēmumā.</p> <p>Apkopo normatīvos aktus, kas reglamentē noteiktu profesionālās darbības nozari.</p>
<p>4. Spēj: saskatīt dažādu sabiedrības jomu un parādību saistību ar morāli un tikumību.</p> <p>Zina: jēdzienu vara, vardarbība, mobings, bosings skaidrojumu.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc atšķirību starp varu un vardarbību. Identificē vardarbības izpausmes pašam pret sevi (piemēram, bulīmija, anoreksija, vainas un baiļu izjūta, pārspīlēta uztraukšanās par citu viedokli, nekritiska sevis pakļaušana ārējām prasībām).</p>	<p>Izskaidro dažādas garīgās un fiziskās vardarbības formas. Izskaidro vardarbības izpausmes pašam pret sevi (piemēram, bulīmija, anoreksija, vainas un baiļu izjūta, pārspīlēta uztraukšanās par citu viedokli, nekritiska sevis pakļaušana ārējām prasībām).</p>

<p>Izprot: morāles nozīmi sociālajās un darba attiecībās.</p>		<p>Definē, kas ir mobings, bosings. Nosauc rīcības soļus mobinga, bosinga gadījumos. Formulē nepieciešamību saskaņot individuālās vēlmes ar citu vajadzībām un vēlmēm. Definē ētiskās problēmas mūsdienu sabiedrībā. Saskata saistību starp brīvu izvēli un atbildību, min piemērus. Analizē morāles nozīmi sociālajās un darba attiecībās.</p>	<p>Izskaidro mobinga, bosinga izpausmes. Izvēlas tolerantu attieksmi pret dažādām sabiedrības grupām, veicinot to iekļaušanos sabiedrībā. Izvērtē ētiskās dilemmas mūsdienu sabiedrībā. Izvērtē atsauksmes interneta portālos un reklāmās, izmanto ētikas principus internetā.</p>
<p>5. Spēj: risināt problēmas un veikt uzdevumus, izmantojot kognitīvās prasmes un izvēloties piemērotākās metodes un informāciju.</p> <p>Zina: uztveres tipa un personības virzības saistību ar mācīšanās stratēģiju.</p> <p>Izprot: priekšrocības un trūkumus, darbojoties grupā un autonomi; konstruktīvas sadarbības priekšnosacījumus.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc savu uztveres tipu un atbilstošās mācīšanās stratēģijas. Apraksta savas rakstura īpašības profesionālās jomas kontekstā. Definē izdegšanas sindromu un stresa vadību. Nosauc stresa sekas. Apraksta A. Maslova vajadzību hierarhijas modeli. Nosauc dažādus motivācijas veidus. Nosauc savas personības vienojošo ar līdzcilvēkiem un atšķirīgo vērtību izpratnes ziņā no citiem. Nosauc personības iezīmes. Nosauc svarīgākos bioloģiskos un sociālos faktorus, kas ietekmē cilvēka attīstību. Apraksta sociālās vides ietekmi uz psihisko veselību.</p>	<p>Analizē savu uztveres tipu un atbilstošās mācīšanās stratēģijas dažāda veida zināšanu un prasmju apguvei. Raksturo sevi, analizē savas rakstura īpašības profesionālās jomas kontekstā. Raksturo izdegšanas sindromu un stresa vadību. Izskaidro izdegšanas sindroma un stresa ietekmi uz darbaspējām un lēmumu pieņemšanu. Analizē cilvēku dažādās vajadzības un dažādos motivācijas veidus. Raksturo individu atšķirīgo un līdzīgo vajadzību un vērtību ietekmi uz darba rezultātu. Atšķir jēdzienus cilvēks, indivīds, personība. Raksturo bioloģisko un sociālo faktoru ietekmi uz personības īpašībām un kognitīvo spēju veicināšanu. Atšķir veselīga un neveselīga dzīvesveida veicinošos faktorus.</p>

Moduļa „Sociālās un pilsoniskās prasmes” (2. līmenis) apraksts

Moduļa mērķis	Sekmēt izglītojamo spējas novērtēt demokrātijas pamatprincipus, pilsoņu tiesības un cilvēktiesības, veidojot aktīvu pozīciju – efektīvi darboties tirgus ekonomikā balstītā sabiedrībā, līdzdarboties sabiedriskajā dzīvē, aizstāvēt savas un citu tiesības un analizēt pieejamos datus par sociālajiem, ekonomiskajiem un politiskajiem procesiem sabiedrībā.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamo prasmes: 1. Skaidrot sabiedrības struktūru un indivīdu savstarpējās attiecības. 2. Patstāvīgi un mērķtiecīgi meklēt, izvērtēt un radoši izmantot informāciju mācību vai profesionālo darba uzdevumu izpildei un problēmu risinājumiem. 3. Veidot un kritiski analizēt mijiedarbību ar citiem cilvēkiem, sadarboties, respektējot sabiedrības daudzveidību, un rīkoties saskaņā ar morāles principiem. 4. Plānot pašpilnveidi un profesionālo karjeru. 5. Uzņemties atbildību par sava dzīvesveida kvalitāti.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūta vidējā izglītība.
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Sociālās un pilsoniskās prasmes (2. līmenis)" apguves noslēgumā izglītojamie kārto pārbaudījumu –veido prezentācijas par sociālo attiecību daudzveidību un cilvēku mijiedarbību saskarsmes procesā un izvērtē pieejamos datus par sociālajiem, ekonomiskajiem un politiskajiem procesiem sabiedrībā.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis iekļaujams profesionālās izglītības programmās 3. un 4. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņu profesionālās kvalifikācijas apguvei.

Moduļa „Sociālās un pilsoniskās prasmes” (2. līmenis) saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: skaidrot sabiedrības struktūru un indivīdu savstarpējās attiecības.</p> <p>Zina: sabiedrību un indivīdu vienojošās vērtības.</p> <p>Izprot: pilsoniskās un tiesiskās ietekmes veidus lokālā un globālā mērogā.</p>	10% no moduļa kopējā apjoma	<p>konkrētus piemērus dažādās dzīves situācijās.</p> <p>Vispārīgi analizē dažādus tiesiskos strīdus un tiesiskās attiecības tajos, piemēklē tiem atbilstošas tiesību normas.</p> <p>Diskutē par cilvēku vajadzībām, vērtībām un analizē dažādas taisnīguma izpratnes.</p> <p>Ar piemēriem skaidro, kāpēc sociālā identitāte ir mainīga.</p>	<p>Skaidro indivīda tiesību nozīmi indivīda tiesību aizsardzībā, sabiedrības attīstībā un efektīvā pārvaldībā.</p> <p>Prognozē tiesisko risinājumu situācijām, veido argumentētus secinājumus par tiesībaizsardzības mehānismiem.</p>

		<p>Vispārīgi raksturo sabiedrības noslāņošanos un sociālās mobilitātes iespējas dažādos laikos un vidēs, saistot to ar personisko pieredzi.</p>	<p>Piedalās sabiedrības labklājības veicināšanas un sabiedrības kopīgo interešu īstenošanas aktivitātēs. Piedāvā un īsteno konkrētas rīcības iniciatīvas, kas vērstas uz nacionālās, reģionālās vai vietējās identitātes apzināšanos. Modelē lokālo un globālo procesu ietekmi uz dažādiem sabiedrības slāņiem/grupām.</p>
<p>2. Spēj: patstāvīgi un mērķtiecīgi meklēt, izvērtēt un radoši izmantot informāciju mācību vai profesionālo darba uzdevumu izpildei un problēmu risinājumiem.</p> <p>Zina: tiesisko interešu aizstāvības veidus un iespējas.</p> <p>Izprot: tiesībsargājošo, kontroles un uzraudzības institūciju funkcijas.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Definē tiesisko interešu aizstāvības veidus un institūcijas, šķīrējtiesu lomu un funkcijas. Izskaidro administratīvo lietu virzību iestādē. Nosauc Latvijas Republikas tiesu sistēmas darbības principus administratīvajā procesā. Definē Satversmes tiesas izveides mērķi un tās nozīmi. Nosauc Eiropas Savienības tiesas un citu starptautisko tiesu veidus. Uzskaita starptautiskās organizācijas, kas ietekmē starptautisko politiku. Nosauc mūsdienu pasaules galvenos starptautiskos konfliktu cēloņus. Definē Eiropas Savienības izveidošanas mērķus un darbības pamatprincipus. Skaidro ar piemēriem Latvijas dalības Eiropas Savienībā nozīmi un mērķus. Nosauc Eiropas Savienības galvenās institūcijas.</p>	<p>Skaidro tiesībsargājošo, kontroles un uzraudzības institūciju funkcijas Latvijā. Analizē šķīrējtiesu un Latvijas Republikas vispārējās jurisdikcijas tiesu darbības atšķirības. Modelē administratīvo lietu virzību iestādē. Skaidro Latvijas Republikas tiesu sistēmas darbību administratīvajā procesā. Izskaidro konstitucionālās sūdzības iesniegšanas gadījumus un kārtību. Izskaidro vēršanās Eiropas Savienības un starptautiskajās tiesās principus. Izskaidro starptautisko organizāciju ietekmi uz starptautiskās politikas veidošanu. Raksturo mūsdienu pasaules galvenos starptautiskos konfliktu cēloņus. Izskaidro Eiropas Savienības izveidošanas mērķus un darbības pamatprincipus. Novērtē Eiropas Savienības mērķus un Latvijas dalības ietekmi un nozīmi. Raksturo Eiropas Savienības galvenās institūcijas.</p>

<p>3. Spēj: veidot un kritiski analizēt mijiedarbību ar citiem cilvēkiem, sadarboties, respektējot sabiedrības daudzveidību, un rīkoties saskaņā ar morāles principiem.</p> <p>Zina: efektīvas saskarsmes priekšnosacījumus.</p> <p>Izprot: sociālo attiecību dažādību.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Skaidro jēdzienus stereotipi (piemēram, sociālie, vecuma, dzimuma u.c.), aizspriedumi (piemēram, par kādu cilvēku, cilvēku grupu vai sabiedrības parādību u.c.). Izmantojot piemērus, analizē komunikācijas veidus.</p> <p>Nosauc efektīvas saskarsmes priekšnosacījumus un konfliktu cēloņus, attīstību un risināšanas stratēģijas.</p> <p>Atpazīst situāciju, kad notiek manipulācija. Vispārēji skaidro ar piemēriem jēdzienus manipulācija, pārliecināšana, viedokļu apmaiņa.</p> <p>Skaidro jēdzienu grupa. Nosauc grupu veidus un procesus grupā, lēmuma pieņemšanas posmus grupā.</p> <p>Atšķir sociālās lomas un statusa nozīmi grupā.</p> <p>Argumentē indivīda uzvedību pūlī un masu ietekmēšanas veidus.</p> <p>Analizē līdera lomu grupā, zina līdera pozīciju un līderības stilus.</p> <p>Analizē un vērtē mūsdienu sabiedrības un dabas vides ētiskās problēmas.</p> <p>Diskutē un vada diskusiju par mūsdienu ētiskajām problēmām, piedāvā to risinājumus.</p>	<p>Argumentē ar personības īpašībām saistītos stereotipus.</p> <p>Novērtē verbālās un neverbālās saskarsmes aktualitāti.</p> <p>Izmanto dažādus efektīvas saskarsmes paņēmienus modelētā vienkāršā konfliktsituācijā.</p> <p>Salīdzina un analizē pretējus argumentus.</p> <p>Vispārēji analizē agresijas pazīmes un to ietekmi uz attiecībām.</p> <p>Raksturo dažādu grupu veidus un atpazīst dažādus procesus grupā, raksturo tos, piedalās grupas lēmuma pieņemšanas procesā modelētā situācijā.</p> <p>Skaidro atšķirības starp sociālajām lomām un statusiem.</p> <p>Saskata indivīdu vai dažādu grupu vērtību sistēmu atšķirības, salīdzina un analizē tās.</p> <p>Novēro un analizē grupas dalībnieku un līdera uzvedību grupā.</p> <p>Argumentē ekoloģiski pieļaujamo attieksmi pret dabu un pamato savu viedokli par dzīvnieku tiesībām, veģetārismu.</p> <p>Izmantojot vairākus piemērus, kritiski izvērtē dažādas ētikas teorijas, saistot tās ar savu pieredzi, skaidro to lietojuma problēmas un iespējas.</p>
---	------------------------------------	--	---

<p>4. Spēj: plānot pašpilnveidi un profesionālo karjeru.</p> <p>Zina: plānošanas un lēmumu pieņemšanas principus.</p> <p>Izprot: darbinieka motivēšanas un talantu attīstīšanas nozīmi darba kvalitātes paaugstināšanā.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Raksturo mācīšanās un pašmācību prasmes kā veidu, lai uzlabotu karjeras iespējas saskaņā ar jau izdarītajām izvēlēm. Uzskaita pārmaiņu pieņemšanas posmus darba zaudējuma/ maiņas gadījumā. Novērtē efektīvu uzvedības modeli, kas sekmētu karjeras attīstību nākotnē, iegūstot jaunas zināšanas un prasmes par sociālajām attiecībām. Vispārīgi formulē nacionālo un Eiropas institūciju aktivitātes un īstenotās programmas darba, izglītības un apmācību jomās.</p>	<p>Novērtē mācīšanās un pašmācību prasmes kā veidu, lai uzlabotu karjeras iespējas saskaņā ar jau izdarītajām izvēlēm. Izprot pārmaiņu pieņemšanas posmus darba zaudējuma/ maiņas gadījumā. Iegūstot jaunas zināšanas un prasmes par sociālajām attiecībām, veido efektīvu uzvedības modeli, kas sekmē profesionālo izaugsmi. Salīdzina un analizē darba procesus integrētajā perspektīvā, lai izvēlētos sev piemērotu karjeru saskaņā ar personības stiprajām pusēm.</p>
<p>5. Spēj: uzņemties atbildību par sava dzīvesveida kvalitāti.</p> <p>Zina: saslimstības struktūras izmaiņas pēdējās desmitgadēs.</p> <p>Izprot: saistību starp cilvēka dzīvesveidu un veselību.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Skaidro jēdzienus dzīvesveids, veselīgs dzīvesveids, dzīves stils, dzīves kvalitāte u.c. un pamato ar piemēriem no savas pieredzes. Vispārēji izvērtē saistību starp cilvēka dzīvesveidu un veselību. Vispārēji raksturo, kas ir tā saucamās "civilizācijas" slimības. Diskutē par iedzīvotāju veselīgu uzturu un fizisko aktivitāšu veicināšanas pasākumiem.</p>	<p>Kritiski izvērtē savu dzīvesveidu un dzīves kvalitāti. Analizē sava un/vai citu cilvēku dzīvesveida (paradumu) iespējamo ietekmi uz veselību. Raksturo "civilizācijas" slimību pazīmes/ simptomus, mijiedarbību ar veselīgu dzīvesveidu, fiziskām aktivitātēm un veselīgu uzturu. Argumentē savu uztura izvēli un izvērtē piemērotākās/atbilstošākās fiziskās aktivitātes.</p>

Moduļa „Zaļās prasmes” apraksts

Moduļa mērķis	Sekmēt izglītojamā spējas veikt savu profesionālo darbību atbilstoši vides ilgtspējīgai attīstībai, resursus taupošai un energoefektīvai saimniekošanai, kā arī ikdienā pieņemt videi labvēlīgus un zaļajai domāšanai atbilstošus lēmumus.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamā prasmes: 1. Izskaidrot konkrētai situācijai svarīgākos ilgtspējīgas attīstības kritērijus. 2. Sasaistīt ilgtspējīgas attīstības ideju ar dabas resursu racionālu izmantošanu. 3. Novērtēt cilvēku saimnieciskās darbības ietekmi uz bioloģisko daudzveidību. 4. Analizēt informāciju par efektīvu energoresursu izmantošanu. 5. Šķirot atkritumus, ievērojot videi draudzīgas apsaimniekošanas pamatprincipus. 6. Ievērot veselīga uztura pamatprincipus dzīvildzes nodrošināšanai.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūta pamatzglītība.
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Zaļās prasmes" apguves noslēgumā izglītojamais kārto pārbaudījumu – veido prezentāciju, kurā iekļauj priekšlikumus un secinājumus par ilgtspējīgu resursu izmantošanu savā ikdienā.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Modulis "Zaļās prasmes" ir mūžizglītības modulis. Profesionālās vidējās izglītības programmās ar īstenošanas ilgumu četri gadi moduļa saturs tiek apgūts vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta kursā „Dabaszinības”.

Moduļa „Zaļās prasmes” saturs

Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamā rezultāta īpatsvars %	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti	
		Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
<p>1. Spēj: izskaidrot konkrētai situācijai svarīgākos ilgtspējīgas attīstības kritērijus.</p> <p>Zina: jēdziena "ilgtspējīga attīstība" skaidrojumu.</p> <p>Izprot: ilgtspējīgas attīstības un zaļās domāšanas nozīmīgumu vides un dabas daudzveidības saglabāšanā.</p>	20% no moduļa kopējā apjoma	<p>Nosauc ilgtspējības pamatideju.</p> <p>Raksturo trīs būtiskākās stratēģijas prioritātes (Latvijas kultūrtelpas attīstība, dabas resursu vērtība, cilvēkkapitāls).</p> <p>Apraksta cilvēka un dabas mijiedarbību, kultūras, zinātnes, izglītības un pieredzes nozīmi cilvēka dzīvesveida veidošanā.</p> <p>Definē jēdzienu "ilgtspējīga nākotne".</p>	<p>Izskaidro un pamato ilgtspējības pamatideju.</p> <p>Pamato ar piemēru katru no būtiskākajām stratēģijas prioritātēm (Latvijas kultūrtelpas attīstība, dabas resursu vērtība, cilvēkkapitāls).</p> <p>Izvērtē cilvēka un dabas mijiedarbību, kultūras, zinātnes, izglītības un pieredzes nozīmi cilvēka pasaules uzskata veidošanā. Izskaidro jēdzienu "zaļā domāšana", izvērtējot konkrētas situācijas.</p>

<p>2. Spēj: sasaistīt ilgtspējīgas attīstības ideju ar dabas resursu racionālu izmantošanu.</p> <p>Zina: dabas resursu racionālas un ilgtspējīgas izmantošanas pamatprincipus.</p> <p>Izprot: dabas kapitāla resursu ilgtspējīgas izmantošanas nozīmīgumu apkārtējās vides saglabāšanā.</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Skaidro atjaunojamo dabas resursu (vēja, saules, ūdens, augu, dzīvnieku, gaisa) nozīmi ilgtspējīga dzīvesveida veicināšanā.</p> <p>Skaidro neatjaunojamo resursu (naftas, dabasgāzes, minerālu) limitu nepārsniegšanas un racionālas izmantošanas nozīmi/būtību.</p> <p>Skaidro ekosistēmu un vides kvalitātes saglabāšanas nozīmi.</p>	<p>Analizē atjaunojamo dabas resursu (vēja, saules, ūdens, augu, dzīvnieku, gaisa) nozīmi ilgtspējīga dzīvesveida veicināšanā.</p> <p>Analizē neatjaunojamo resursu (naftas, dabasgāzes, minerālu) limitu nepārsniegšanas un racionālas izmantošanas iespējas.</p> <p>Izvērtē ekosistēmu un vides kvalitātes saglabāšanas iespējas.</p>
<p>3. Spēj: novērtēt cilvēka saimnieciskās darbības ietekmi uz bioloģisko daudzveidību.</p> <p>Zina: bioloģiskās daudzveidības līmeņus; floras un faunas aizsargājamās sugas; invazīvo augu un dzīvnieku sugas; bioloģiskās daudzveidības fragmentāciju; saimnieciskās darbības priekšrocības un trūkumus īpaši aizsargājamās dabas teritorijās; bioloģiskās daudzveidības monitoringu; ekoloģiskās pēdas nospiedumu.</p> <p>Izprot: īpaši aizsargājamo teritoriju un bioloģiskās daudzveidības saistību, saimnieciskās darbības ietekmi uz dabas un klimata pārmaiņām</p>	<p>20% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Atpazīst cilvēka saimnieciskās darbības veidus, kas ietekmē bioloģiskās daudzveidības pamatnosacījumus.</p> <p>Nosauc bioloģiskās daudzveidības četrus līmeņus, minot divus raksturojošus piemērus.</p> <p>Vispārīgi raksturo Latvijas floru un faunu, to aizsargājamās sugas.</p> <p>Nosauc desmit Latvijas invazīvo augu un dzīvnieku sugas.</p> <p>Raksturo ar trīs piemēriem saimnieciskās darbības priekšrocības un trūkumus īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.</p> <p>Nosauc trīs bioloģiskās daudzveidības monitoringa piemērus.</p> <p>Nosauc piecus saimnieciskās darbības veidus, kas ietekmē dabas un klimata pārmaiņas.</p> <p>Aprēķina ekoloģiskās pēdas nospiedumu.</p>	<p>Izskaidro cilvēka saimnieciskās darbības veidus, kas ietekmē bioloģiskās daudzveidības pamatnosacījumus.</p> <p>Izskaidro dzīvības procesu daudzveidību, saskatot to vienojošās likumsakarības.</p> <p>Skaidro Latvijas floras un faunas aizsargājamo sugu nozīmi ekosistēmā.</p> <p>Raksturo Latvijas invazīvo augu un dzīvnieku sugu ietekmi uz vietējo ekosistēmu.</p> <p>Pamato ar pieciem piemēriem saimnieciskās darbības priekšrocības un trūkumus īpaši aizsargājamās dabas teritorijās</p> <p>Analizē piecus bioloģiskās daudzveidības monitoringa piemērus.</p> <p>Novērtē saimnieciskās darbības veidu (vismaz piecu) ietekmi uz dabas un klimata pārmaiņām – kā saimnieciskā darbība var ietekmēt apkārtējo vidi.</p> <p>Izskaidro ekoloģiskās pēdas nospieduma rezultātus.</p>

<p>4. Spēj: analizēt informāciju par efektīvu energoresursu izmantošanu.</p> <p>Zina: atjaunojamo energoresursu veidus.</p> <p>Izprot: atjaunojamo energoresursu izmantošanas iespējas saimniekošanā un sadzīvē, fosilās enerģijas izmantošanas ietekmi uz vidi, energoefektivitātes nozīmi mūsdienās.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Vispārēji skaidro kaitējumus, ko videi rada fosilās enerģijas izmantošana.</p> <p>Izvērtē fosilās enerģijas izmantošanas ietekmi uz vidi.</p> <p>Vispārīgi raksturo videi draudzīgu enerģiju. Nosauc piecus piemērus, kā saimniekošanā un sadzīvē izmanto atjaunojamus energoresursus. Identificē iekārtas, uz kurām attiecas energoefektivitātes marķējums.</p>	<p>Analizē kaitējumus, ko videi rada fosilās enerģijas izmantošana.</p> <p>Analizē fosilās enerģijas izmantošanas ietekmi uz vidi.</p> <p>Raksturo videi draudzīgas enerģijas veidus, to izmantošanas iespējas saimniekošanā un sadzīvē. Izskaidro, kā pēc energoefektivitātes marķējuma izvēlēties iekārtas un instrumentus darbam un sadzīvei ar iespējami mazāku enerģijas patēriņu.</p>
<p>5. Spēj: šķirot atkritumus, ievērojot videi draudzīgas apsaimniekošanas pamatprincipus.</p> <p>Zina: atkritumu veidus un videi draudzīgu to apsaimniekošanu; videi draudzīgus sadzīves atkritumu likvidēšanas pasākumus un ieguvumus.</p> <p>Izprot: atkritumu šķirošanas nepieciešamību, atkritumu rašanos sadzīvē un ražošanā.</p>	<p>10% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Nosauc galvenos atkritumu veidus (mājsaimniecības, rūpnieciskie, speciālie, bīstamie, inertie u.c.), minot trīs piemērus no katra veida, t.sk. atsevišķās pārstrādes atkritumus. Risina atkritumu šķirošanas uzdevumus.</p> <p>Nosauc galvenos atkritumu radītos kaitējumus videi savā pilsētā vai pagastā. Uzskaita piecus videi draudzīgus atkritumu likvidēšanas un utilizēšanas piemērus. Atpazīst sadzīves atkritumu veidus, bīstamos un ražošanas atkritumus. Izskaidro jēdziena "ilgtspējīga atkritumu apsaimniekošana" būtību.</p>	<p>Raksturo galvenos atkritumu veidus (mājsaimniecības, rūpnieciskie, speciālie, bīstamie, inertie u.c.) un atsevišķās pārstrādes atkritumus. Risina atkritumu šķirošanas uzdevumus.</p> <p>Izskaidro un ar piemēriem pamato atkritumu radītos kaitējumus videi savā pilsētā vai pagastā.</p> <p>Izvērtē iedzīvotāju atkritumu likvidēšanas un utilizēšanas iespējas videi draudzīgā veidā. Novērtē sadzīves atkritumu veidus, pamatojoties uz to lietderīgu izmantošanu, identificē bīstamos un ražošanas atkritumus. Pamato ilgtspējīgas atkritumu apsaimniekošanas nepieciešamību.</p>
<p>6. Spēj: ievērot veselīga uztura pamatprincipus dzīvildzes nodrošināšanai.</p> <p>Zina: jēdzienu "cilvēkam veselīga pārtika", "bioloģiskā pārtika", "ģenētiski modificēta pārtika", "E vielas" u.c. skaidrojumu, to būtiskās pazīmes un/vai atšķirības.</p> <p>Izprot: veselīga uztura nozīmi dzīvildzes nodrošināšanā.</p>	<p>15% no moduļa kopējā apjoma</p>	<p>Atšķir organismam nepieciešamās uzturvielas un pārtikas piedevas. Identificē bioloģiski un industriāli ražotās pārtikas atšķirības.</p> <p>Nosauc E vielu iedalījumu un vismaz piecas E vielas, vispārīgi raksturo to ietekmi uz cilvēka veselību.</p> <p>Raksturo praktiski izmantojamus ekomarķējumus.</p>	<p>Izskaidro organismam nepieciešamo uzturvielu un pārtikas piedevu atšķirības. Novērtē atšķirības starp bioloģisko un industriāli ražoto pārtiku.</p> <p>Analizē E vielu iedalījumu, detalizēti raksturo vismaz trīs E vielas no katras grupas, izvērtē zināmākās E vielas uzturā.</p> <p>Analizē un raksturo ekomarķējumus un prot izvēlēties atbilstošākos konkrētai situācijai.</p>

Programmas īstenošanai obligāti nepieciešamie materiālie līdzekļi

Nr.p. k.	Materiālie līdzekļi	Daudzums
1. Tehnoloģiskās iekārtas un darba instrumenti		
1.1.	Darba galds un krēsls	1 katram izglītojamajam
1.2.	Baltā tāfele (vēlams interaktīvā)	1 uz grupu
1.4.	Stacionārais vai portatīvais dators, aprīkots ar lietojumprogrammām un pieeju internetam	1 katram izglītojamajam
1.5.	Multifunkcionālais printeris (A4 un A3 formātam)	1 uz grupu
1.6.	Multimediju projektors un ekrāns	1 uz grupu
1.7.	Bezvadu prezentācijas tālvadības pults ar iebūvētu lāzera iekārtu	1 uz grupu
1.8.	Datorprogramma GEO	Atbilstoši programmas īstenošanai
1.9.	Aplikācija LVM GEO Mobile	Atbilstoši programmas īstenošanai
1.10.	Ģeogrāfiskās informācijas programmatūra meža datu ievākšanai un apstrādei ar mobilajām GPS ierīcēm	Atbilstoši programmas īstenošanai
1.11.	Šķeldotājs	1 uz grupu
1.12.	Dokumentu kamera	1 uz grupu
1.13.	Dastmēri metāla	Atbilstoši programmas īstenošanai
1.14.	Šķērslaukuma mēri (Biterliha)	Atbilstoši programmas īstenošanai
1.15.	Mērlentes 5m, 10m, 30m, 50m	Atbilstoši programmas īstenošanai
1.16.	Busole	Atbilstoši programmas īstenošanai
1.17.	GPS uztvērējs	5 uz grupu
1.18.	Rokas motorinstrumentu remontaprīkojums – atslēgu komplekti	Atbilstoši programmas īstenošanai
1.19.	Šuvēja mērlente	1 uz grupu
1.20.	Licencēta šautuve	1 uz grupu
1.21.	Gludstobra ierocis	1 uz grupu
1.22.	Hidrauliskais domkrats līdz 2,5 t	1 uz grupu
1.23.	MAG metināšanas iekārta ar inertās gāzes balonu	2 uz grupu
1.24.	Metināmais galds ar augšupejošu gāzu atsūkšanas plūsmu	2 uz grupu
1.25.	Skrūvspīles metināšanas darbiem	2 uz grupu
1.26.	Gāzu nosūkšanas iekārta	1 uz grupu
1.27.	Metāla galds ar skrūvspīlēm	1 uz grupu
1.28.	Uzgriežņu atslēgu komplekts ar 6 līdz 32 mm atslēgām	2 uz grupu
1.29.	Galā atslēgu komplekts ar 6 līdz 32 mm atslēgām	2 uz grupu
1.30.	Seškanšu uzgaļu komplekts	1 uz grupu
1.31.	Skrūvgriežu komplekti ar dažādu formu un izmēru skrūvgriežiem	1 uz grupu
1.32.	Autoelektriķu sākumkomplekts (strāvas testeris, vadu kņables, vadu savienojumi, autodrošinātāju testeris)	1 uz grupu
1.33.	Rokas elektriskā urbjmašīna, reversējama, ar regulējamu griezes momentu	1 uz grupu
1.34.	Pneimatiskais cirtnis	1 uz grupu

1.35.	Veseru komplekts	1 uz grupu
1.36.	Instrumentu komplekts vītņu iegriešanai un vītņu uzgriešanai	1 uz grupu
1.37.	Vīļu komplekts	1 uz grupu
1.38.	Lodāmurs mīkstlodēm	1 uz grupu
1.39.	Skārda šķēres	1 uz grupu
1.40.	Pistole gaisa padevei	1 uz grupu
1.41.	Ielauztu skrūvju izskrūvēšanas komplekts	1 uz grupu
1.42.	Fiksēšanas spīles	1 uz grupu
2. Materiāli, paligmateriāli u.tml.		
2.1.	Karšu materiāli	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.2.	Kokaugu kolekcijas	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.3.	Eko krāsa kokiem	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.4.	Dalplāni	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.5.	Taksācijas apraksti	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.6.	Kūdras substrāts kokiem	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.7.	Augu aizsardzības līdzekļi	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.8.	Mēslojums kokaugiem	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.9.	Medijam dzīvnieku galvaskausi	5 uz grupu
2.10.	Medijamo dzīvnieku galvaskausi ar ragiem	3 uz grupu
2.11.	Medijamo dzīvnieku ādas	8 uz grupu
2.12.	Putnu izbāzeņi	25 uz grupu
2.13.	Marķieri (medību atļaujas)	4 uz grupu
2.14.	Medību pārskata veidlapa	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.15.	Vilka vai lūša nomedīšanas akts (veidlapa)	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.16.	Informācija par izlietotajām medību atļaujām (veidlapa)	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.17.	Drošības zīmes (komplekti)	10 uz grupu
2.18.	Fiksēšanas spīles	4 uz grupu
2.19.	Degviela (litros)	100 uz grupu
2.20.	Individuālo aizsardzības līdzekļu komplekts (aizsargķivere, aizsargbrilles, respirators, darba cimdi)	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.21.	Hidraulisko agregātu griezumī, plakāti u.c.	1 uz grupu
2.22.	Hidraulisko sistēmu agregāti, izjaukšanai un salikšanai.	3 uz grupu
2.23.	Motora mezglu griezumī, plakāti u.c.	1 uz grupu
2.24.	Transmisijas mezglu griezumī, plakāti u.c.	1 uz grupu
2.25.	Detalju mazgāšanas vanna	1 uz grupu
2.26.	Rāmju lamatas	1 uz grupu
2.28.	Gumijas paklājs darba vietā	2 uz grupu
2.29.	Instrumentu skapji	1 uz grupu
2.30.	Metāla lineāls, 150 mm	1 uz grupu
2.31.	Bīdmērs, 0 – 125 mm	1 uz grupu
2.32.	Mikrometru komplekts 0-25 mm, 25-50 mm, 50-75 mm, 75-100 mm.	1 uz grupu
2.33.	Metāla 90° leņķa stūrenis	1 uz grupu
2.34.	Urbju komplekts	3 uz grupu
2.35.	Griešanas diski metālam	11 uz grupu
2.36.	Rotējošās stiepļu sukās ar diagonālu slīpēšanas virzienu	2 uz grupu
2.37.	Rotējošā smilšpapīra ripa	5 uz grupu
2.38.	Lodalva (kg)	0,2 uz grupu

2.39.	Kolofonijs (iepakojums)	1 uz grupu
2.40.	Uzgriežņu paraugi (komplekts)	1 uz grupu
2.41.	Paplākšņu un fiksācijas detaļu paraugi (komplekts)	1 uz grupu
2.42.	Savienojumu paraugi (rievsavienojumi, ierievju savienojumi, tapu savienojumi (komplekts)	1 uz grupu
2.43.	Gultņu paraugi (komplekts)	1 uz grupu
2.44.	Blīvju un blīvslēgu paraugi (komplekts)	1 uz grupu
2.45.	Plastmasas stiprinājuma detaļu paraugi (komplekts)	1 uz grupu
2.46.	Dekapētais skārds, 1,0 mm (m2)	2 uz grupu
2.47.	Tērauda elektrometināšanas stieple, 0,8 mm (spole)	2 uz grupu
2.48.	Tērauda elektrometināšanas stieple, 01,0 mm (spole)	2 uz grupu
2.49.	Griešanas diski metālam, 125 mm	2 uz grupu
2.50.	Slīpēšanas diski metālam, 125 mm	2 uz grupu
2.51.	Rotējošās stieplu sukas	2 uz grupu
2.52.	Aerosols MAG metināšanas iekārtas uzgaļa apkopei	2 uz grupu
2.53.	Aizsargbrilles	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.54.	Putekļu maska	Atbilstoši programmas īstenošanai
2.55.	Zamšādas darba cimdi (pāris)	2 uz grupu
2.56.	Elektrometināšanas aizsargmaska	2 uz grupu
2.57.	Elektrometinātāja tērps ar cimdiem	2 uz grupu

DARBĪBAS PROGRAMMAS "IZAUGSME UN NODARBINĀTĪBA" VALSTS IZGLĪTĪBAS SATURA CENTRA ESF PROJEKTS "PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU EFEKTĪVA PĀRVALDĪBA UN PERSONĀLA KOMPETENCES PILNVEIDE" (VIENOŠANĀS NR. 8.5.3.0/16/I/001)

Aprobācijas koordinatore: Linda Ozoliņa